

Assertio omnium articulorum M. Lutheri, per Bullam Leonis X. novissimam damnatorum.

<https://hdl.handle.net/1874/428928>

h

7

ASSERTIO

OMNIVM ARTICVLO-

rum. M. Lutheri, per Bullam Leonis

X. nouissimam damnatorum.

NON AVDIS EANDEM SEM

per cantilenam Lector, propius admoue

ares, miraberis inexhaustæ & inuictæ

veritatis semp noua arma, rur

sus impiorū mēdaciā sem

per nuda & frigi-

dissima esse vi

debis.

VIRO IMAGINIBVS ET PIETATE INSI-
gni, Fabiano felici Equiti Germano, suo in dño patro
no, Martinus Luther in Christo Salutem.

QUOD sepius sum antea testatus, Fabiane fœlix, immo
fœlicissime, esse & in laicis spiritũ iudiciũ & ardoris (vt
cũ Esaia dicam) vel tu maxime euincis & declaras, qui
de re Xpiana, quã valeas, pure, argute, pie, fœliciterq;
& iudicare & differere, cũ essemus Philippus me^o & ego

cõsiliũ dei
admirabile

corã Eylenburgæ, quã egrogium specimẽ ostendisti, neq; dubito in
hac aula esse æmulus tibi quã plurimos, ita vt gaudeã plane, vidẽs
admirabile dei cõsiliũ & iudiciũ, quo cũ peruersis pueris & cũ ele-
ctis electus sit. Nos enim qui de clero domini sum^o, & quos layco-
rum oportuit esse Magistros, dum auersi dorsum dedim^o Christo
& Euangelio eius, eadem mensura & ipse nobis dorsum vertit, vt
sicut eum nos prouocamus i eo quod non est deus, & in verbo quã
non est Euangelium, ita rursus ipse nos prouocat in ijs qui nõ sunt
clerici, & in ijs qui non sunt magistri, laycis videlicet puram tri-
buens sui noticiã, nobis relinquens stultas nostras & impias opi-
niones. Iustus es domine, & rectum iudicium tuũ. Cum ergo haec
nus multa & scripserim & dixerim, nescrus tantam esse in pastoribus
Israel cæcitatem, nihil merui tamen, nisi vt detraherent mihi
pro eo vt me diligenter, & pro bono redderẽt malum, donec eo vt
q; in suam ipsorum salutẽ insanirent, vt libellos meos publice dam-
narent & exurerent Coloniae & Louanij. Nã ij præ ceteris habent
zelum Dei, sed non scã in scientiã. In qua re tantum abest, vt mo-
uear, vt me vehementer misereat cæcitaris & perditionis illorum,

Cæcitas pa-
storũ israel

Puerilis
stultitia.

immo & puerilis stultitiã. Quid enim facilius est, quã libros quos re-
darguere non possis exurere: Exussit impius rex IoaKim libros he-
remiãe prophetae, sed non in hoc iustificabatur. Verum, vt dixi, per-
tinet & hoc ad peruersitatem nostram & sensum reprobum in quẽ
nos tradidit deus, vt clerici veritatem damnemus, quam layci am-
plectuntur et fiant sacerdotes, qui sacerdotes non sunt, Layci, qui
laici nõ sunt. Quare visum est, deinceps ad vos laycos, nouũ gen^o
clericorũ scribere, & sub nominis tui fœlicitate (quod de^o faxit) fe-

Nouũ ge-
n^o clericorũ.

liciter ordiri, asserturus ac muniturus omnia illa, que incendiarij il-
li p Bullã sibi simillimã dãnauerũt. Tu itaq; hoc monumento me,
imo Xpianam doctrinã tibi & vniuersã nobi litati vestrã comẽda-
tã facito ac Vale Vuittembergæ. M. D. XXI. secunda Maij.

ASSERTIO

OMNIVM ARTICVLORVM

M. Lutheri, per Bullam Leonis X. nouissimam
damnatorum.

Vanq̄ abunde satis prioribus libellis meis rōnē reddiderim, de articulis istis nouissima Leonis X. (vt vel fingitur, vel fertur) bulla damnatis, & ipsi quicūq; authores eius fuerint, sue dānationis prorsus nullā causam reddiderint: ne iota quidē e sacris scripturis adducto, Video tamē pessima multis deyderari alterā & ppriā sup eos dē oēs & singulos declaratiōnē forte, q̄ speciē illā detrahi necesse sit, qua p̄ titulum Ro. pōtificis & noia aliquot doctoz̄ adornata bulla apud vulgū nō nihil autoritatis inuenire posset, qui vanissima p̄suasione deceptus, quicquid noie Pape p̄dit, statim credit a deo p̄dire, frustra tot i cōtrariū exēplis & quotidiana nis mōstris eū fidelissime mouētibus. Quibus dā & meq̄ fiducia magis q̄ popularis illius ruditatis rōnē habuisse videor dū cōtēpta bullæ inscitia, pauculos nup̄ articulos defendidi, quod illi factū videri possit, cōsciētia exhaustæ vel impotentis eruditionis.

Aggredior ergo illoz̄ votis obsequaturus, & nō quid mihi, sed quid illis cōmodū sit spectaturus, denuo resolutiones scribere forte nō inutiliter, cū hic tractari necesse sit fidei & religionis nostrę summa sacramēta, quę vt impium est ignorare, ita Christianissimum est sic nosse, vt nō modo cōfiteri, sed & tueri possis. In quā rem (si Christus aspiret) sedulo hoc libello dabo operā, quando hoc tēporis, quo tyrānidis sophisticæ nouissima oīm q; nocentissima persecutio sæuit non satis est nosse christum, sed diuenditis pera & tunica propter gladium emēdum, instru-

sūma sacra
mēta fidei
tractanda

Xpm̄ nos
se & tueri
cessarium.

Etis armaturis et tueri oportet. Quod ut liberius & foeliciter efficiam, visum est prouenire aduersarios & pmonere, quo campo quibus armis & signis mihi velim eos cōgredi.

Patrum nō
cogit auto-
ritas.

Nō esse in-
terpandas
Scripturas
proprio spi-
ritu.

Doctores
sunt secun-
dū scriptu-
ras itelligē-
di non ecō-
tra.

Primum scire cōtestatosq; esse eos volo me profusius nullo modo quam libet sancti patris autoritate cogi velle, nisi quatenus iudicio diuinae scripturae fuerit probatus, id quod scio illos vehementer egre laturos. Sentiēt ei, hac rōne sese ad primum statim cōgressum ruituros, ut qui cōsilijs sibi sunt studia sua cōtēptis sacris literis solū i autoribus humanis esse detrita. Dicentq; illud oim ore & calamo vsitatū a paucis tñ intellectum quod in canonibus pōtificum docet, non esse scripturas sanctas proprio spū interpretandas. Cuius verbi puerissima itelligētia, eo pcesserūt, ut scripturas nō nisi proprio spiritu interpretarentur ipsi, contra suam ipsorum et sntiam. Nā hinc sepositis sacris literis solis cōmentarijs hominum immergi sunt, nō quid sacrae literae, sed quid illis i sacris literis sentirēt, quērentes, donec vni hoi. Ro. pontifici, non nisi i indoctissimis sophistis circūuallato soli tribuerent ius interpretandae scripturae sanctae, etiā de sola potestatis & sublimitatis maiestate, citra omnem itelligentiā & eruditionē, praesumentes fabulantur ecclesiam (id est papam) nō posse errare in fide. Quare super hac re vtile fuerit pauca cōferre. Primum, si nullo modo licet literas sacras suo spiritu interpretari, cur ergo non obseruat, nec Augustino, nec vlli alij patrum idem licuisse? & qui scripturas sanctas scdm Augustinū & non Augustinū potius scdm scripturas sanctas itelligit sine dubio scdm hoiem & spiritū propriū itelligat? Si autē scripturas nō licebit scdm propriū spiritum itelligere, multo minus licebit Augustinū scdm propriū spiritum itelligere, quis enim nos certos faciet, an recte Augustinū itelligas

telligas. Dādus ergo erit alius interpretes Augustino quo
q; ne pprius spiritus nos fallat in illius libris. Quod si ita
fieri oportet, dādus est & tertio quartus interpretes & quar
to quintus, vsq; in infinitum & coget nos pprii spiritus
periculum nihil vnq; dicere aut legere id qd certe impletū
est, dū priō neglectis sacris literis soli Augustino insudatū
est postq; & hoc nō intellecto & neglecto, Thomas aquinas
regnauit, & hunc alij sine fine interpretes secuti sunt.

neglecte sa
crae littere.

Error itaq; manifestus est hoc verbo non licet scriptu
ras pprio spiritu intelligere, nobis mandari, vt sepositis
sacris literis, intēdamus & credamus hominū cōmētarijs
Hanc inq; intelligētiam absq; dubio satanas ipse inuexit
quo nos a nostris, id est, sacris literis longissime auocaret
& desperatā sciētiam scripturę nobis faceret, cum sic po
tius sit intelligendum, scripturas nō nisi eo spū intelligē
das esse, quo scriptę sunt, qui spūs nūq; presētius & viua
cius q; in ipsis sacris suis: quas scripsit literis inueniri po
test. Danda ergo fuit opera, non vt sepositis sacris literis
solum humanis patrum scriptis intenderemus, immo cō
tra primū sepositis oīm hominum scriptis tanto magis &
pertinacius insudandum erat solis sacris, quo presētius
periculū est, ne quis proprio spiritu eas intēligat, vt vsus
assidui studij, victo periculo eiusmodi tandē certum no
bis faceret spiritū scripturę qui nisi i scriptura prorsus nō
inuenitur: Hic enim posuit latibulū suū & in coelis (id est
apostolis) tabernaculū suū. Et psal. j. vir beatus in hoc lau
datur, q; die ac nocte, nō in alijs libris, sed in lege dñi me
ditatur. Hic enim hausto spiritu, iudiciū suū q; s; forma
bit, nō modo super oia gētium, sed & sanctorum patrum
scripta. Scriptum est enim, q; Mōsi faciēs glorificata
fuit e cōsortio sermonis domini, non vtiq; e cōsortio ser

Desperata
sacrae scrip
turę sciētia
Scholasti
cis

Iudiciū pa
randū ex sa
crae literis

ARTICVLORVM DAMNATORVM

monis hominum etiam sanctissimorum, qui tum erant.

Præterea cū credamus eccliam sanctā catholicā habere eūdem spiritū fidei, quē i sui p̄ncipio semel accepit, cur nō liceat hodie, aut solū, aut primū sacris literis studere sicut licuit primitiue ecclies? Neq; ei illi Augustinū aut Thomā legerūt. Aut dic si potes, quo iudice finietur questio si patrū dicta sibi pugnauerint? Oportet ei scriptura iudice hic sētētā ferre, qđ fieri nō pōt, nisi scripturæ dede-
rimus p̄ncipē locū, i oibus quæ tribuūtur patrib⁹, hoc est vt sit ipsa p̄ sese certissima, facillima, apertissima, sui ipsi⁹ interpretes, oim oia p̄bās, iudicās & illuminās sicut scriptū est psal. xviii. Declaratio, seu (vt hebræus pprie habet) Apertū seu hostiū verboꝝ tuoꝝ illuminat & intellectum dat paruulis. Hic clare spūs tribuit scripturę illuminationē & intellectū dari docet p̄ sola verba dei, tanq̄ p̄ ostiū & apertū seu p̄ncipiū (quod dicūt) primū, a quo incipi oporteat, ingressurū ad lucē & intellectū. Iterū p̄ncipiū seu caput verboꝝ tuoꝝ veritas. Vides & hic veritatē tribui nō nisi capiti verboꝝ dei, hoc est si verba dei primo loco didiceris & eis velut p̄ncipio primo vsus fueris, p̄ oim verborū iudicio. Et quid facit octonarius ille totus, quā vt puer sitate nostri studij dānata nos reuocet ad fontē & doceat primū & solū verbis dei studēdū esse, spm̄ aut sua sponte vēturū, & n̄m spm̄ expulsū, vt sine piculo theologisse mus? Hoc sane verū est superbis, & ipsijs scripturā sanctā semp esse maioris cæcitat̄ occasione, sed q̄ hoīm scripta supbis etiā nō sunt occasio maior̄ tenebrarū; aut q̄ res q̄ libet optia supbis & imūdis nō cooperat̄ i malū. Hos fieri in scripturis hæreticos nihil mirū verū eosdē in humanis scriptis plus etiāq; bestias fieri nihil nouum.

Sint ergo christianorum prima principia, nō nisi verba

Liceat nobis qđ primis inuit doctorib⁹.

Verba dei sunt prima principia.

Primo sacra discēdasūt

sine nostro spū theologicis sandi.

ba diuina oim aut hoim verba conclusiones hinc eductæ,
& rursus illuc reducendæ & probande illa prio oim debet
esse notissima cuilibet, nō autē p hoies queri & disci, sed
hoies p ipsa iudicari. Qd si nō ita est, cur Aug. & sancti
patres quoties vel pugnēt, vel docēt, ad sacras literas, ceu
prima principia veritatis recurrunt, & sua vel obscura vel
ifirma, illarū luce firmitate illustrāt & cōfirmāt, quo exē
plo vtiq; docent verba diuina esse aptiora & certiora oim
hoim, etiā suis pprijs verbis, vt q̄ non p hoim verba, sed
hoim verba p ipsa doceatur, pbāt, aperiant & firmentur:
Nisi ei ea aptiora & certiora ducerent, ridicule sua obscu
ra p obscuriora dei pbare psumerent, cum & Aristoteles
istoz, vniuersusq; naturę sensus id mōstrent, qd ignota
p notiora, & obscura p manifesta demonstrari oporteat.

Quę ergo est nra tā irreligiosa puerfitas vt sacras literas
nō per se ipsas & illarū ppriū spm, sed p hoim glossas ve
limus discere diuerso oim patrū exemplo, & in hac puer
sitate gloriemur ceu religiosissimā pietate. Si em̄ hoc vo
lumus, cōcedemus scripturas sanctas esse obscuriores &
ignotiores, quā patrū scripturas, hoc aut admisso vlteri⁹
dabimus. S. patres suis cōmētarijs nihil aliud fecisse, q̄ vt
dū sua pbāt p scripturas, notiora pbarit p ignotiora, &
sic tā se ipsos q̄ nos mire illuserint, prorsusq; in vanum la
borauerint, & erit vt plus credamus interpretantibus q̄ lo
quenti scripturę, quis ita insaniat.

Iam quanti errores in oim patrum scriptis inuēti sunt
Quoties sibi ipsis pugnant? Quoties inuicē dissentiunt?
Quis est q nō sepius scripturas torserit? Quoties Aug.
solū disputat nihil definit? Hic. i. cōmētarijs fere nihil af
ferit. Qua aut securitate possum⁹ alicui nitī quę cōstite
rit sepi⁹ errasse, sibi & alijs pugnasce, scripturis vī fecisse
nihil

Xpianorū
pria princi
pia & con
clusiones.

Dei verba
aptissima.

Glossę ho
minū ambi
guę.

Triauerūt
panes.

ARTICVLORVM DAMNATORVM

vetustiores
diligētiore
fuerunt

nihil afferuisse, nisi auctoritate scripturę nos oia eorū cum iudicio legerimus. Nullus attigit scripturę æqualitatē, si cut nec debuit quāq̄ vetusti illi p̄p̄ius accesserit, q̄ in scri pturis diligētiore fuerūt. Nemo ergo mihi opponat Pa p̄e aut sancti cuiusuis auctoritatē, nisi scripturis munitā: Nec statim vociferetur, me vnum velle oibus dectiorē vi deri, & scripturas p̄prio spiritu intelligere. Hęc enim nō sunt vociferationes quęrentium dei veritatem, sed suā va nitatem: aut eum afferat autorē, quem constat nunq̄ erras se, scripturas torisisse, alijs & sibi pugnasse, dubitasse. No lo oim doctor iactari, sed solam scripturā regnare, nec eā meo spiritu aut vllorum hominum interpretari, sed p̄ se ipsam & suo spiritu intelligi volo.

Scriptura
regner sola

Nota

In quare ne iusti videātur vociferari, p̄clarissimū ex emplū habeo Augustini, quē sēpius adduxi, & quia surda eum aure trāseunt, sēpi⁹ inculcare oportet, vbi dicit i epla ad D. Hiero. Ego solis eis libris, qui canonici dicunt, eum deferre honorē didici, vt nullum eorū scriptorē errasse fir miter credā, ceteros vero, quātalibet sanctitate doctrina q; p̄p̄olleāt, ita lego, vt nō ideo verum credā, quia ipsi sic senserunt: sed si p̄ Canonicas scripturas aut rōne p̄babili mihi p̄suadere potuerunt. Cur nō & hunc Augustinum arrogātie arguūt: qui p̄sus oēs ad vnum tractatores scri pturę contēnere audeat, quatenus scripturis & rōnibus nō p̄suadet, & nobis idē faciendū docet, lib. iij. de trinitate, d. Noli meis literis velut Canonicis i seruire &c. Et Hilari⁹ vel inter primos p̄m, in suo de trinitate li. j. d. Optim⁹ in terpres hic est, qui sensum e scriptura potius retulerit q̄ attulerit, nec cogat hoc in dictis cōtentū videri, quod āte intelligentiā docere p̄sumpserit. Ecce hic i signis autor vult e scripturis referri, nō afferri i scripturas itelligētiā Non.

Intellige &
serua

Non ergo hoc est elucidare sapiētiam (de quo gloriātur) multa patrum dicta congerere, & ex ijs scripturam intellectā presumere, sed ex scriptura intelligentia relata, & p sui solius collationem elucidata, illorū dicta iudicare. Sic & beata virgo conferēbat verba omnia in corde suo.

Oia iudicā
d. i. a spū.

Quod si, vt hoc auderemus & deberemus. Augustinus & Hilarius alijq; non docuissent, nonne Paulū habemus ad Thessaloniceū. dicentem: Omnia probate, qđ bonum est tenete. Et Gal. j. Si quis aliud euangelizauerit, preter id qđ accepistis, anathema sit: Et. j. Iohā. iij. Probate spiritus vtrum ex deo sint. Has certe Apostolicas monitiōes necesse est oēs cōtemnere, si quelibet patrum dicta oportet absq; iudicio admittere, iudicio inquam spiritus, quod nullis, nisi sacris, literis voluit includi & contineri.

Atq; vt latius, quod mirentur, dicam, legimus in actis Apostolorum. c. xviij. quod ij, qui cum omni auiditate verbū Pauli audierāt, quotidie scrutabant scripturas, an hæc ita haberēt. Si ergo Pauli Euangelium, seu nouū testamētum oportuit pbari per veterem scripturam, an ita haberet, qui tamē autoritatē habuit a deo sibi datā sicut Apostolus, vt eius verbo crederetur, qđ nos facimus, qui patrū dicta, quorū nulli fuit autoritas, noua docēdi, sed tantum accepta p Apostolos cōseruandi, nolumus ad scripturę iudiciū vocari: Deniq; nō solū ipse Paulus sua oia p vetus testamētū pbat. vt in Epistolis eius ab ūcē videmus, adeo vt in proemio Epistolę ad Romanos teste Euāgelii suū prædictū in scripturis sanctis p pphetas, sed Pet. 9 & oēs apostoli, etiā concilio congregati (Act. xv.) per scripturas sua demonstrant, quin & ipse Christus omniū dominus, voluit per Iohan. testimonium comprobari, & voce patris de coelo confirmari, adhuc tamen frequētissime sua per-

Scrutanda
scriptura.

Autoritas
factorū pa-
trum qua
ta sū

suadet testimonijs scripturæ: Iubens etiã Iudeos: vt scrup-
temur scripturas, quæ testimonium perhibeant de eo.

Solis scrip-
turis factis
probamus.

Mira ergo nostra perversitas, vt alijs testimonijs quã
scripturæ, nostravelimus probare, quãdo Christus & Apo-
stoli omnes suavolunt in scripturis testificari, immo quo
sit insania intolerabilior, scripturas, vnde testimonia pro
nobis petẽda sunt, volumus testimonijs hoim probare &
tueri. Nõne hoc est aliud nihil, quã velle humanis diuina
formare & elucidare: Nonne hoc est, gladiũ spiritus, quo
nos defensos oportuit, obiecta carne brachij nostri tueri?
Non tñ per hæc sanctis patribus volo detractã autoritatẽ
& ingritudinẽ pro sanctis eorũ laboribus repẽsam, sed li-
bertatẽ spiritus & maiestatẽ verbi dei illis prepositã: Sit
sancti viri & Ecclesiarum patres, sed hoies, & Apostolis
atq; Prophetis impares, & horum autoritati non prælati
nec æquati, sed subiecti, vt quos non ipsi erudierunt aut
illustrauerunt, sed a quibus ipsi eruditi & illustrati sunt:
tantum nobis exemplo sint, vt quẽadmodum ipsi in ver-
bo dei pro suo tẽpore laborauerunt, ita & nos pro nostro
seculo in eodẽ laboremus. Vna est vinea, sed diuersi diuer-
sarum horarũ operarij, oẽs tñ in ipsa vinea nõ in sarculis
aut cultris operariorum laborant. Satis est e patribus didi-
cisse studium diligentia in scripturis laborandi, nõ omne
opus eorum probari necesse est, siquidem & diligentia plu-
ribus quandoq; non dat, quod dat velvni sola occasio &, ne
scio quæ, spiritus incõprehensibilis impulsio.

hũanis dĩa
formamus

Doctores
sancti ipse
res ap̄lis.

Quid a pa-
tribus disci-
re debeamus.

Ex fonte po-
tius bibẽdũ

Exẽplo itaq; sancti Bernardi, si id poterimus, poti⁹ ex
fonte ip̄o quã ex riuulis bibamus, sic enim de se cõfetur
ob id nõ raro patribus sanctis reluctari ausus. Alioqui, si
pontificibus aut doctoribus solis fidẽdum est, nec ad scri-
pturẽ tribunal vocandi sunt, cur nõ scripturas sanctas ex-
plodimus,

plodimus, tãq̃ supfluas & obscuriores q̃ vt eas possimus
 consequi: eodem exẽplo tandem & patres sanctos repella
 mus, receptis in locũ eorũ, apertioribus (vt iactãt) Theo
 logis scholasticis, donec & his abiectis Aristotelẽ & quo
 quisq; remotior a sacris literis & factis patribus fuerit du
 ces habeamus: sicut reuera habuimus & habemus. Tũ re
 uera erit, vt scripturas sanctas non solũ spiritu pprio nõ
 interpretemur, sed nihil nisi pprium spiritũ scripturis in
 totũ icognitis, reliquum retineamus. & meris opĩonũ
 nostrarũ turbinibus & procellis sine fine agitemur sicut
 est dies hæc. Hæc volui in hoc potestari, ne ij qui sancto
 rũ patrũ alicubi dictis suffarcinati præsumũt victoriã
 sibi, sese aliquid fecisse putẽt, si me aduersatum ostẽde
 rint, vel vnus patris ecclesiastici vnico alicui verbo, qđ ha
 ctenus a scolasticis doctoribus ad ecclesiasticos semper p
 uocarim. Nõ enim sic ad eos puocauĩ, vt oĩa eorum vera
 arbitrarer, sed qđ ppiora veritati senserint q̃ scholastici,
 qui fere nihil veri habẽt reliquum, vt sensim ad fontẽ ip
 sum: riuulis ducẽtib; veniremus. Prohibet enim Aug.
 quẽ semp adhibui vllius tractorum quãtumlibet sancti
 scripta, scriptis apostolorũ & pphetarũ æquari, id qđ cõis
 quoq; naturæ sensus prohibet.

Istis præmonitis ad articulos veniamus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Heretica est, sed vsitata, sententia, sacramenta nouæ
 legis dare gratiam illis qui non ponunt obicem.

Scriptura sic dicit. Ro. i. & Abacuc. ij. Heb. x. Iustus
 ex fide sua viuet. Nõ dicit. Iustus ex sacramentis viuet.
 Marci. vi. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit.
 Qui aut nõ crediderit cõdãnabitur, etiã si baptizaretur
 neq; enim baptisimus saluat, sed fides baptisimi.

Bb ij Ro. x.

Nostrũ spi
 ritũ interp
 tamur.

Propiores
 veritati an
 tiquidocto
 res.

Ro. x. corde creditur ad iusticiam. Non dicit, corpore sacramenta suscipiuntur ad iusticiam.

Ro. iiii. ex Genesi. xv. Credidit Abraham deo & reputatum est illi ad iusticiam.

RATIONE SIC

Quia in oī sacramēto est verbū pmissiōis diuine, qđ affirmatiue pmittit & exhibet gratiā dei, ei q̄ suscipit sacramētū, vbi cūq; autē deus pmittit, ibi exigitur fides audiētis, ne deū faciat mēdacē sua incredulitate, quare in sacramētis suscipiēdis necessaria est fides suscipientis, quæ credat id qđ pmittit. Sic baptismus dat in verbo istius pmissiōis. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. Ergo necesse est vt baptizā dus credat se saluū fore vbi baptisatus fuerit, alioquin deū in sua ista pmissiōe facit mendacem quod est horrendum.

Necessaria fides suscipientis sacramētū.

Absoluēdū credat xp̄o

Sic in sacramēto poenitentiae datur absolutio in verbo istius pmissiōis. Quodcūq; ligaueris sup terrā, ligatū erit & in coelis. Quare oportet, vt absoluendus credat & nō dubitet sese vere absolui in coelis apud deū, dū absoluitur in terris p sacerdotē ne xp̄i pmissiōnē mēdacē faciat.

Sic in sacramēto panis datur corpus xp̄i in verbo istius pmissiōis, Accipite & manducate hoc est corpus meū, quod p vobis tradetur. Oportet ergo māducautem oīno & firmiter credere corpus Christi, nō tm̄ p alijs, sed & p se esse datū, & sanguinē christi p se fusum in remissio- nē peccatorum, sicut verba pmissiōis aperte sonāt alio- qui iridebit pmissiōnem istam Christi & iudicium sibi manducabit.

Ex quibus euīdēs est necessariam esse fidē susceptu- ro sacramētum, quia credat se consecuturum id quod sa- cramentum pmittit & donat, vt sic verum sit, quod dicit

Non a =

crāmē cum, sed fides sacramenti iustificat. Cum enim in
 omni sacramento sit verbum dei, vt dicit beatus Augusti-
 nus super Ioan. accedit verbum ad elementum & fit sacra-
 mentum, Vbi cūq; autem verbum dei est ibi fides homi-
 nis in ipsum requiritur: Multi enim sacramentum susci-
 piunt, & tamen non iustificantur, sed magis damnantur,
 quia sine fide suscipiunt. Sola ergo fides iustificat, vt præ-
 dictæ autoritates probauerunt.

fides neces-
 saria ad ver-
 lum dei.

Quare hæretica sententia est, quæcūq; contraria est
 huic apostolicæ & catholicæ sententiæ: At talis est eorū, qui
 dicunt sacramenta nouæ legis dare gratiā ijs qui non po-
 nunt obicem, quorum autor Scotus est. Quod probo sic,
 quia docent, non modo non esse necessariam fidem, qua
 credas te accepturum, id quod sacramentum promittit, sed
 quod sufficiat, vt non ponas obicem: Obicem autē vocāt,
 peccatum mortale vel p̄positum eiusdem, quale est ho-
 micidium, libido & similia, adeo vt satis sit suscepturo sa-
 cramentum, si desinat peccare & p̄positum deponat, etiā
 si nullum bonum p̄positum fornet. Quidam enim ex
 eis dicunt, nec motū bonū cordis requiri. Hec oīa quia su-
 prædictis cōtraria sunt vere hæretica sunt. Incredulitatē
 vero pro nullo obice habent, scientes quod non est in pote-
 state nostra ponere incredulitatem, sed solius dei, qui in-
 fundit solus fidem. Quidam autem ex eis addūt requiri
 attritionem & fidem acquisitam, quæ duæ res, quid sint
 nemo illorum potuit vnquam docere.

obicem pone-
 re quid in-
 telligant.

Non velle
 peccare.

Attritio &
 fides acqui-
 sita.

Causa autē quæ mouet eos sic docere est, quod alioquin
 non videatur differentia dabilis, inter veteris & nouæ le-
 gis sacramenta. Vetera enim in fide suscepta iustificabāt
 hoc est, ijs qui boni erant utilia fuerunt sicut dicunt, ergo
 noua debent esse efficaciora & prodesse etiā ijs qui bo-

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

ni nō sunt, vt boni fiāt, cū noui testamēti oīa pfectiora, q̄
 vet. test. esse debeāt. Nos autē dicimus, nec noui, nec vet.
 test. sacramēta sed solū fidē iustificasse. Sicut Paulus di-
 cit. Iustus ex fide sua, viuet, & corde creditur ad iusticiā.
 Ideo ratio istorū nihil est, sicut & oīa quę ex illa diducūt
 Potius differunt sacramēta noue legis, nō a sacramētis,
 sed a sacrificijs & cerimonijs sacerdotij Aaronici, qđ per
 hæc mundabātur corpora vestes, cibi & vasa quæcūq; ab
 immundicijs quæ ex natura nō erant. sed ex lege Mosi,
 ideo vt nulla pmissio, ita nulla fides in eis erat. Non enī
 natura est pctm̄ aut immunditia, si cadauer tetigeris, aut
 leprā, aut mēstruatā, ideo nec pctm̄, sed immudicia voca-
 batur. At p̄ illa nostra sacramenta mundant cōscientiæ ab
 immundicijs veris, quæ ex natura, vicia & peccata sunt,
 ideo pmissio & fides hic vigēt, qđ & in multis alijs signis
 patrum videre est, quæ ad cerimonias legis non ptinebāt
 Verum hæc extrapropositum.

Sacramen-
 ta veteris
 & nouę le-
 gis quōd dif-
 ferāt.

Immundi-
 tiæ legis.

SECVDVS.

In puero post baptismum negare remanēs esse pctm̄
 est Paulum & Christum simul conculcare.

Paulus Ro. viij, dicit. Concupiscentiam nesciebā esse
 peccatum, nisi lex diceret: Nō cōcupisces. Hic sine dubio
 claret concupiscentiam esse peccatum, at quis est homi-
 num, qui concupiscentiam non sentit postq̄ adoleuerit,
 quamuis baptizatus, cum hic apostolus sanctissimus, ne-
 dum baptizatus, suam concupiscentiam accuset: vn de ergo
 hoc peccatum, nisi ex natiuitate carnis, etiam post bap-
 tismū remanens.

Cōcupiscē-
 tia pctm̄ ē.

Atq; ne quis putet apostolum in persona aliorum lo-
 qui. Gal. v. ad eos qui spiritu viuebant generali sententia
 dicit. Si spiritu viuimus spiritu & ambulemus. Quid erat
 necesse

MAR. LV THER I A S S E R T I O

neceſſe mandare, vt ſpiritu ambulent, qui ſpiritu viuunt, ſi non ſuper eſt peccatū carnis, quod crucifigant: Deniq; dicit. c. v. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem: Hæc enim ſibi inuicem aduerſantur, vt non quæcunq; vultis, illa faciatis. Quæ autem poteſt eſſe concupiſcentia ſpiritus, niſi charitas: vt & Aug. ſæpius interpretatur, vbi autem charitas niſi in baptizatis: Et tamē in his pugnant vtraq; concupiſcentia.

Et quæ eſſet Apoſtolicæ doctrine viſ & autoritas, ſi non generaliter adoēs hoies ptinerēt: Non enim absolute dicere debuiffet, ſpiritū & carnē ſibi pugnare, ſed aliquorū ſpiritū & carnē, ſcilicet malorū. Nunc autē prorfus de oibus Chriſtianis, dicit: Quicūq; autē ſunt Chriſti, carnem ſuā crucifixerunt cū vitijs & concupiſcentijs ſuis. Quod quō poteſt aliter intelligi, quā illud Ro. vj. Non ergo regnet pctm̄ in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcētijſ eius: Cur prohibet obedire cōcupiſcētijſ corporis ſi nō ſunt in corpore baptizati? Cur regnare vetat, ſi nullū a deſt pctm̄: Niſi quod vere in oibus pctm̄ eſt & concupiſcētia, ſed non debet regnare, nec nos ei obedire ſeu conſentire, ſed contra pugnare, crucifigere & mortificare. Si cut Gen. iij. idem bellum ſpiritus & carnis deſcribit: Inimicitias ponā iter te & mulierē & iter ſemē tuū & ſemē illius, ip̄a cōteret caput tuū, & tu iſidiaberis calcaneo illius

Rurſus Ro. vij. Cōdelector legi dei ſecundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, rapugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in legem peccati. Hoc nō dicit i perſonam malorum, ſed i perſona ſua & omnium ſanctorum filiorum dei, ex eo patet, quod condelectari legi dei ſcđm interiorem hominem impoſſibile eſt homini extra gratiam conſtituto, qui poti

Verba pauli gñaliter adoēs dicta

Pctm̄ nō regnat in paulo

us odit

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

us odit legem dei. Quia c. iij. generali sentētia de oibus filiis hoim, dixerat: Non est iustus, nō est intelligens, non est requirens deum, oēs declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonū, nō est vsq; ad vñ. At qui delectatur in lege dei scđm interiorē hoim, certe iustus est, intelligit, requirit deū & facit bonū, nec decliat a deo, cū delectari in lege non est nisi amātis & desiderātis legē

Delectari i
lege ē amē
tia.

Et in fine ait: Igitur ego ipse mente seruo legi dei, carne autem legi peccati. Si enim hoc non in sua persona sed impiorum dixit, dabimus, malos esse seruos dei, scđm nobiliorem partem sui, scilicet mētem. Nam seruire legi dei est obedire, in omnes eius voluntates ire & subditum esse deo, quod impijssimum est sentire de impijs, quorū cor & mens pœnitus declinant a deo, & potius carne & externa specie pietatis ei seruiunt. Sicut de hypocritis dicit. j. Timo. iij. & psal. lxxvij. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, neque fideles habiti sunt in testamento dei. Et iterum. Generatio quæ non direxit cor suum, nec est creditus cum deo spiritus eius.

Quiduis im
pijs tribuit
p̄ter legisfi
dū amorē.

Quiduis autē tribui impijs patior, cor rectum, spiritum fidelem legis amantem, plane scriptura tota non nisi sanctis tribui cogit. Non enim dicit: Video legem dei in interiore homine, sicut de lege peccati, dicit. Video aliam legē in membrīs meis. Vidit enim, & odio habuit, licet carere non possit, tamen fortiter contrapugnauit. Ad hic dicit: Condelector legi dei, quod est magis quam vidisse & amasse legem, quod pculdubio includit, cor esse rectū seu spiritum fidelem & vere pium, quod non nisi de seipso & similibus sanctis intellectum voluit. Quare nisi impijs volumus tribuere oīa, quæ sanctorum sunt, hunc locū negabimus ab Apostolo in aliorū impiorū persona dictum.

Fateor,

MAR. LVTHERI ASSERTIO

Fateor, si pertinaciam suam nolit quisquam deponere, perdurabit, nec his flectetur. Et quid mirum? cum nec Christus omnibus potuerit sua persuadere. Hæc doctrina, quia sacra & diuina est, vult, ut positæ propriæ sententiæ & opinionis studijs, dociles & ductiles sint tam auditores quam tractatores, sicut dicit psalm. xliiij. Audi filia & vide, & inclina aurem tuam. Nullus contentiosus aut peruiçax huc intrabit, immo in quamvniq; sententiam quantumuis manifestam veritatis, contentiosus et peruiçax induci potuit. Perpendat autem quiuis hæc sedato & libero animo, seseque docile præbeat deo, & sine dubio erudietur, & suauissima veritate capietur. Quæ postulo eo iustius, quod hæc nostra sententiaverbis his diuinis traditur: Aduersaria vero verbis hominum humana; opinione & nostro sensu tantum affertur, absque autoritate scripturæ diuinæ, atque hoc ipso suspecta, cum quod sacris literis vel utriusque probari non potest, approbari tantum non sit. Facile quidem est damnare alienas sententias, sed multo facilius sibi temperata damnando, qui prætentarint quam difficile sit improbare & confutare quod damnare præsumit.

Quantum ego vehementer admiror hæc sententiam non esse omnibus notissimam, nedum sperassem vlli videri dandam, quam scimus omnium sanctorum per tot secula confessione probatam. Quideni invita omni scriptura legimus, quod labores, vigilias, ieiunia, orationes, quibus velut machinis spiritualibus pugnaverunt aduersus carnem & concupiscentias corporis sui proprijs. Quis eorum non gemit, non accusat, non laborat in carne sua et concupiscentijs suis? Cum ergo in his omnibus videamus illas autoritates: Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. et, Condelector legi dei secundum interio rem hominem, video autem aliam legem in membris meis &c. Quæ causa est, ut hæc apostolum velimus non in sua

theologiae
studiosus
sit pugnax
& intraba
bilis

Approbari
tutum non
est quod sa
cris literis
non fundatur.

Omnibus no
tissimus ar
ticulus relj
citur.

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

*iniquitas
a iohanni
rading in
eiusdem
Piorū ē cer
tamē cū vi
cijs nō im
piorū.*

sed impiorum persona dicere, quæ in personis pijs simo-
rum videmus viuacissimis studijs geri?

*Hierony-
mus querit
peccatum.*

*Experiētia
articulū cō
mendat.*

*Ad hoc
non in
et ipse
simul
etiam
etiam*

*Quoniam
in
etiam
etiam*

Cyprianus.

Aut quādo vidimus ipiū, qui hac molestissima pugna,
aduersus carnē suā militet, cōdelectet legi dei scdm inte-
riorem hoiem? piorum ista sunt summa & laboriosissima
certamina, & nos ea tribuemus ipijs in cōcupiscentiā libe-
re & sponte ruētibus, immo furētibus. Quoties ergo. S.
Hieronymus de incēdijs libidinū cōqueritur, etiā tū, cū
multo ieiunio & labore contra ea pugnaret, hoc est, dū es-
set non modo baptisatus, sed & sanctissimus. Experiatur
quisq; seipm & referat, si audet, se non habere cōcupiscē-
tiā, etiā si ad morbū vsq; ieiunet & laboret. Et vnde hoc
malū furēs & indomitū: Nō utiq; a natura, quia Adā illo
caruit ante casum, sed post lapsum sensit in carne, & nobis
p gñationē hēreditauit, qd baptisate icipit tolli, durat
tñ vsq; ad mortē carnis, licet in alijs minns, in alijs magis.
Vnde & ipsi appellant fomitē, morbū naturæ & tirānū.

Reuertamur ad probationē. Apostolus Heb. xii. utiq;
baptisatis & sanctis scribens d. Deponamus oē pondus &
circūstans nos peccatū. Hic seipsum quoq; inuoluens, do-
cet deponi omne pondus & peccatū, quod nos circumstat,
id est pertinaciter inhæret & instat. miraverbi Emphasi si-
gnificans molestā & improbam illam carnis nostræ con-
cupiscentiam & procacitatē, qua nos assidue sollicitat ad
peccatum, nec aliqñ quiescit, nunc ira, nunc libidine, nunc
superbia, nunc auaritia nos inquietans. Ita, vt D. Cypria-
nus ob hoc ipsum optandam censeat mortem accelerari.
Epistola de mortalitate dicens: Cū auaritia nobis, cum im-
pudicitia, cū ira, cū ambitione, cōgressio est, cū vitijs car-
nalibus, cum illecebris secularibus, assidua, & iugis, & mo-
lestalucratio est, Obsessa mens hominis, & vndiq; Zabu-
lin

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

li infestatione vallata vix occurrit singulis, vix resistit. Si
 auaritia prostrata est exurgit libido, si libido cōpressa est
 succedit ambitio, si ambitio cōtēpta est, ira exaspatur, sup-
 bia inflat, vinolētia inuitat, inuidia cōcordiā rūpit, ami-
 citiā scelus abscondit, cogēris maledicere, q̄ lex diuina phi-
 bet, cōpelleris iurare q̄ nō licet, tot p̄secutiōes, animus
 quotidie patit̄, tot piculis pectus vrget̄, & delectat hic iter
 Zabuli gladios diu stare, cū magis cōcupiscēdū & optan-
 dū sit ad Christū, subueniente velocius morte, p̄perare.

Si tātus martyr de se, sibiq; similibus talia affirmat,
 quis dubitabit & oibus sanctis eadē tribuere? aut saltem
 nō negabit in sc̄tōs quadrare, qđ apl̄s dicit: Cōdelector
 legi dei scđm interiorē hoiem, video aut̄ aliā legē in mē-
 bris meis, ne in p̄sona impiorū ista videat̄ locutus. Quae
 omnia ideo vrgeo, q̄ sc̄o D. Hiero. Originē, & alios im-
 pulsos alicubi sentire apostolū hoc loco i aliorū p̄sona lo-
 cutū, licet alijs locis ecōtrariū sentiāt. Et D. Aug. diu ea-
 dē sentētia captiuus, tādē in Retracta. & lib. vj. cōtra Iul.
 xj, ita reuocat, vt neget a se fuisse itellectū antea apl̄m.
 dū in aliorū persona locatū fuisse asseruisset. Quis non
 moueat̄ autoritate principū horū virorū patrū, nihil idē
 gnor si quis hos patres alicunde p̄ se adduxerit, aduersus
 meā sentētiā, si temere vno loco eos legerit, & in suā sen-
 tentiā sonare viderit. Verum nec illis, nec assertoribus eo-
 rum iniuriā facio, dum verba ipsa apostolī, tum illorū p̄-
 prias & contrarias sententiās eis prætulero.

Iuuant eandem hāc sententiā, & multa alia. Primū id
 quod apostolus Rom. xij. praecepit vtiq; sanctis & bap-
 tatis, vt renouent̄ in nouitate sensus sui. Et alibi. ij. Cori.
 iij. Et si is qui foris est noster homo corrumpatur, tamē
 is qui intus est, renouatur de die in diem. At renouari est

nota de ver-
bis doctorū

Renouati
spiritu

ARTICVLO RVM DAMNATORVM

e vetustate in nouitatem mutari. Vetustas autem peccatum est veteris hominis, sicut nouitas, gratia noui hominis. Renouari ergo arguit iesse vetustate, sicut rursus dicit. Col. iij. Expoliantes veterē hominē cū actibus suis. & j. Corin. v. Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio. Quę omnia certe affirmāt reliquum vetustatis & peccati in nobis esse, quod exuandū expurgandūq; sit cum ad eos scribat, qui iā erāt (vt dicit) acymi & creati in nouum hominem secundum deum.

Samaritanus alligatus non subito sanatus.

Deinde parabolaę Euangelij pulchre huc valent. Quarum vna de Samaritano, qui semiuuū nō subito sanauit, sed alligauit tantū, & sanandum suscepit, Nonne ostēdit neminem subito ab omnibus peccatis sanum factum, sed pacto fidei i corpus Christi assumptū, de die i diē magis sanari? Altera Math. xij. de fermēto i sata farinae triamixto, donec fermētaretur totum, quid aliud vult, q̄ fermēto nouo fidei fermētari, nō subito, sed paulatim totū hominem: vt hæc vita cognoscatur nō esse iustitia, sed iustificatio, nō sanitas sed sanatio, nō finis sed phase domini, non terra, sed migratio, & prorsus continua purgatio peccati, & trāsitus de virtute i virtutē (vt docet psal. lxxxiiij) & trāsformatio de claritate in claritatē, ad imaginē Christi, vt apostolus vocat. At talis transitus certe manifestat, reliquum esse semper peccatum, a quo recedamus, & ad maiorem iustitiam propinquemus.

Nō iustitia sed iustificatio i hac vita.

Discipuli mūdi & mūdandi.

Et Ioan. xij. cum asseruisset discipulos esse mundos, tamen infra dicit. xv. se esse vitē, illos palmites, & tamen omnem fructiferū magis purgandū, vt plus fructificet. Quomō em̄ sunt mūdi & simul immūdi, vt purgari egent, qui nisi mundi essent, fructū nō afferrēt. Nisi quod verum est, quod idē. j. Ioan. j. dicit. Si dixerimus, quoniā peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in

nobis

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

nobis nō est. Notauit S. August. q̄ non dixit: habuimus
sed habemus. Et psal. xviij. Delicta quis intelligit? ab oc-
cultis meis munda me. Et psal. l. petit spiritū rectū & cor
mundum in se fieri, cum hoc nō nisi immū dus orare pos-
set. Vnde ergo ista immū ditia tā sanctis viris spiritu fer-
uentibus, nedum baptisatis? Quod malū has mouet im-
munditias? nisi radicale illud originis malū, de quo Pau-
lus Colossensibus sanctis scribit: Mortificate mēbra ve-
stra quæ sunt sup terrā, fornicationē, immunditiam, libi-
dinē, cōcupiscentiā malā, auaritiā: Nō q̄ his peccatis ser-
uire eos arguat, sed vt repugnent, ne eis seruiant.

Radicalē
malū origi-
nis.

Et vt finem faciamus, sola oratio dñica nō ne oēs cōclu-
dit sub peccatū, dū oibus quātūlibet sanctis mā dat orare,
Fiat volūtas tua, sanctificetur nomē tuū, adueniat regnū
tuum? Quid cōfite tur, qui petit fieri voluntatē dei, nisi
se se nondū plene facere voluntatē dei, ac p̄ hoc esse inobe-
dientē deo? (neq; em̄ fictis hic verbis oratur) Hoc solo sal-
uus q̄ agnos cit & de p̄catur suā inobediētiā, ac in quātū
orat & agnos cit, tantū facit voluntatē dei id est in spiritu:
sed in carne, cōtra quā sic orat, nō dum facit. Ita qui petit
sanctificari nomē dñi, nō ne fatetur nomē dñi adhuc in
se pollui ex parte? quod dolēs de p̄catur, & impletur illud
in eo Ro. viij. Quod nolo malum hoc facio, quod volo bo-
num, non facio. Sic qui aduenire regnum dei petit, certe
seruū diaboli se ex p̄te cōfite tur, cū apostolo dicēs. Video
aliā legē in mēbris meis, captiuā tem me in legem peccati.

Oro dñica
oēs cōclu-
dit sub pee-
catū.

Scio autem quid hic mihi opposituri sint, scilicet oia
quæ dicta sunt p̄bare nō peccatum, sed defectum seu in-
firmitatē i nobis relinq post baptis mū. Sic em̄ fomitē &
passiones carnis vocāt. Rñ deo. si sola nos verbi cōtrouer-
sia haberet, facile admittēre, vt defectum vocarent, quic-

Defectus
postbaptis-
mū p̄tira
noiant.

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

quid id est mali, quod in prædictis scripturæ verbis relin-
qui in nobis pbatum est: Frustra enim certatur de nomi-
ne, cum de re constiterit. Verum, quod defectum sic ap-
pellat, vt peccatum esse negent. & nō culpā, sed pœnā tā-
tum peccati esse velit, admittere nō possum. Neq; enim
satis est, q̄ sine scripturæ testimonijs, autoritate propria
dicūt. oia ista defectus dicī, quia deficiāt a pfecta legis ple-
nitudine. Deinde, q̄ nō licet vlli angelorū, nedū ipsis hoi-
bus, verba dei p suo sensu interpretari, vt quod illa pecca-
tum aperte vocat, illi defectum interpretentur, Aposto-
lus enim manifeste dicūt, se captiuum duci in legem pecca-
ti & cōcupiscentiam, autoritate legis, cognitam a se pec-
catum: quī iterū vocat peccatū in carne sua habitantem.

Quomodo eīm nō erit vere peccatū, cum ad hoc, vt ve-
re peccatū esse pbet, adducat legē p̄hibētē cōcupiscere,
& fateatur sese nō cōcupiscere nō posse, ac per hoc vere,
nō defectu tīm, sed peccato, cōtra legē facere. Nā & ip̄i
met cogentur hoc peccatū dicere, quod cōtra legē fit quo-
cunq; modo. At defectus ille: quem extenuando peccatū,
sic vocant, certe cōtra legē est. Quod si hoc vno loco sic li-
cet verbis dei abuti, vt peccatū nō peccatū dicamus, Quo-
modo resistemus neganti in vniuersum. omnia peccata in
tota scriptura, dicenti, q̄ adulteriū, homicidiū, idolatria
quoq; nō sit peccatū, sed defectus & pœna peccati? Si ergo
huic resisti debet, oportet vt peccatū simpliciter, præ-
sertim vbi legis p̄hibitio adducitur, cuius cōparatione p̄-
betur, accipiatur p̄ vero peccato, aut eludemus totius scri-
pturæ autoritatem. Non est enim pœna sed culpa, q̄n̄ di-
cit, Cōcupiscentiā nesciebā esse peccatū, nisi lex diceret,
Non cōcupisces: Ergo qui cōcupiscit (sicut oīs facit bap-
tismus) scit se, lege magistra, cōtra quā facit, vere peccare.
Et

Originale
malū rema-
nēs non est
sola pœna:
sed etiā cul-
pa.

P̄tīm vere
dicūt q̄cqd
cōtra legē
fit.

cōcupiscēs
vere pec-
cat.

MAR. LV THERI ASSERTIO.

Et mire placet, ab Apostolo adductum crassissimū genus peccati, q̄ di nouissimo Iesu, tactus, oēs sentiūt. Quomō em̄ psuassisset intētionēs & opinionēs cordis peccata esse ijs, qui nō dū psuaderi volūt, concupiscētia esse peccatū, & cōtra crassissimū sensū experientia & aptissimā legē sapiūt: Nā quē non facit reū ista lex, Diliges dominū ex toto corde tuo? Quis nō pte aliqua magna seipm̄ diligit? Verū sciebat apostolus hoc p̄ceptū sublimius esse, q̄ vt in exercitatu capere possēt, ideo assūpsit qd̄ psūpsit nō possē negari ab ipsis, nimirum omnium sensu cognitum.

Videamus autē, qua ratione moueātur, vt negēt peccatum dici, reliquam baptismo libidinem. Dicunt em̄ baptisimi iniuriā esse, si non omnium peccatorū tribuere dicatur remissionē, sicut habet fides catholica ecclesiae & sanctum Euangelium. Si ergo remissa sunt omnia peccata, quod reliquum est, peccatum dici non debet. Respondeo, quid hic dicere possim, nisi quod vrgentibus eodem argumento Pelagianis, Augustinus dixit, scilicet peccatū remitti quo ad reatū, sed non quo ad actum, seu (vt ipsius verbis vtar) Peccatū istud reatu transit, actu manet. Sicut enim (vt idem ait) aliquod peccatum trāsit actu, & manet reatu (sicut est omne actuale) ita e contra, hoc originis peccatū transit reatu & manet actu. Ecce nō negat esse peccatū, nec dicit solū defectū aut poenā esse, sed peccatū actu & vere esse. Rursū dicēt: At nos reatū hūc proprie vocamus peccatum, non illud quod remanet. Respondeo, in re ista seria & sacra nō licet argutijs sophisticis cauillari, qui bus effingunt reatum esse respectum inter deū & peccatorem, quo hic deputatur ad poenā. Iniuriā est gratie dei, si solū istū phantasticum respectum tollere doceatur, cā, vt scriptura loquitur, gratia dei remouet, mutet, & in novos homines transformet de die in diem, & res ista serio agatur, uon

Rō negātis
umf̄ d̄nē
libidinē ba
ptismo nō
quam

P̄c̄tū reat
trāsit ad
manet.

Gratia non
folis respec
tibus me
detur.

ARTICVLORVM DAMNATORVN

Gratia nō
solis respe
ctibus me-
detur.

tur, non respectibus tollendis, sed substantia et vita mutā
dis: Nam ideo corpus mori et incinerari oportet, vt pecca-
tum expurgetur. Verus est morbus et serius, qui tā seriā
et potentem exigit medicinam.

Pcā nfm
verū nō in
putatur ad
morte.

Hæc ipsa enim grā noui testamenti et misericordia dei
est, qđ quia geniti sumus verbo veritatis et renati baptis-
mate, vt simus initium ali quod creaturæ eius, interim fa-
uor dei nos suscipit et sustinet, non imputans ad mortem
quod reliquum est peccati in nobis, licet vere peccatum sit
& imputari possit, donec efficiamur perfecte noua creatu-
ra: ad finem enim purgationis patris misericordia respicit
propter quem inter medias peccati imunditias, statuit mi-
sericorditer ignoscere, donec penitus aboleātur. Hoc apo-
stolus Ro. viij. sic dicit. Nihil ergo damnationis est in ijs,
qui sunt in Christo Iesu, qui nō scđm carnem ambulant
Non ait. Nihil peccati in eis est, cum precedente cap. pec-
catum asseruisset, sed nihil damnationis, quia & si sit pec-
catū in eis non nocet, duplici iure. Primo, quia sunt per fi-
dē in Christo Iesu, quo mediatore, eis ignoscitur quicqđ
peccati inest. Scđo, quia non scđm carnem ambulāt, id est
pugnant contra peccatum vt extinguant, quo studio quia
inuiti habent peccatum in se, pro non habentibus deus il-

Xpīais ve-
ris nō no-
cet pecca-
tum.

los habet, non tamen nisi gratuita misericordia, ne super-
biat quisquam in oculis dei de munditia sua, sed in humi-
litate suæ miserix seruetur, Hoc sensu. j. Iohan. v. dicit.
Scimus quoniam omnis qui natus est ex deo non peccat,
sed generatio dei conseruat, & malignus non tanget eum

Iust' siml'
nō peccat
& in pctm
habet.

At omnis qui credit, quoniam Iesus est Christus, ex deo
natus est, vt ibidem dicit. Ita simul verum est, iustum non
peccare, & tamen peccatum habere, sed malum facere.

Conclu-

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

Concludamus ergo cū pulcherrimo verbo Aug. Peccatū, i q̄t, remittit̄ in baptis̄mo, nō vt nō sit, sed vt nō ipu-
tet̄. Ecce est & remanet peccatū, sed non imputat̄, Quare
perseuerādum est in vsu scripturæ & antiquorum, & nō
defectum, sed vere peccatum appellandum, libidinem, &
alias passiones reliquas baptis̄mo. Et aliud esse omnia pec-
cata remitti, aliud omnia tolli, Baptis̄mus omnia remit-
tit, sed nullum penitus tollit, sed incipit tollere: id quod il-
los fefellit, qui remissionem intellexerūt omnimodā ex-
purgationē, ac sic defectū pro peccato accipere se ipsos coe-
gerunt, ex malo intellectu in peiorem lapsi. Nā hac sen-
tentia eorū, homines in securitatem & superbā præsum-
ptionē ducuntur, dum peccatis ablati sibi puri visi, omit-
tunt studia expurgādi peccati, vt cuius consciā nō sunt.
Qua impia opinione plurimi pereant necesse est, sed &
eo peruenerūt insanīæ, vt etiam libidinē ineuitabilē parē-
tum sanctorū, dū generāt, quātūuis indomitā & summo
inuitōq; furore cōtra legē dei cōcupiscentē, defectū vo-
care sint coacti. Hoc est vere nimis extenuare peccatū, di-
cere tā atrocē libidinis i petū, eē defectū. Sed de hoc satis.

Peccatū re-
mitti & tol-
li.

TERTIVS.

Fomes peccati, etiam si nullum assit actuale peccatum
moratur a corpore animam ab ingressu coeli.

Quamuis hanc cōclusionem sæpius testatus sim, nō
assertam, sed disputatam, tamen iam nō disputo, sed asse-
ro eam, postquam nihil video contra eam produci ab vllō
aduersario. Si enim vera sunt quæ p̄ximo articulo dicta
sunt, fomitem esse vere peccatum, per gratiam dei veram
magis ac magis purgandum, & nemo possit cu m peccato
coelum intrare, Sicut. iij. Pet. iij. promittit, Coelos novos
& terram nouam expectamus, in quibus iusticia habitat,

Nemo cū
pctō cœlū
itrare pōt.

Dd Puto

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Puto satis proba consequentia duci, Animam fomite impediti ab ingressu coeli.

*Pam̄ uiuit
in aia.*

His adde quod illi fingunt, & ego per impossibile posui; Fomitē esse posse sine peccato actuali, cū assidue lex membrorum captiuē & repugnet legi mentis, ut Paulus conqueritur: Res enim uiua & quotidie mouēs est peccatum, sicut & ip̄a anima in qua habitat. Nam & iusticia res est uiuens & mouens, non enim quiescere potest anima, quin vel amet vel odiat ea que dei sunt. Vnde fit, ut cum ipsimet concedant, actuale peccatū morari ab introitu coeli cogantur concedere, quod & fomes moretur, qui, origo uiuacissima & inquietissima actualium peccatorum est. Omitto hic dicere, quod Originale peccatum, ut omnia peccata, ita & incredulitas est, at nemo vnq̄ satis diligit, credit, expectat, quamdiu est in carne: Spiritus enim promptus est, sed caro infirma, etiam in Apostolis. Ideo fomes vere est actuale peccatum, actualis priuatio, siue defectus eius rei, quæ adesse debet, & actualis positio, seu præsentiā infirmitatis & aliorū affectuū, qui deesse debent, ut uere dixerit sanctus Iacobus, nos esse initium creaturæ dei nondum complementum, partim iusti, partim peccatores hoc vno salui & ab impijs discreti, q̄ peccatū agnoscimus confitemur & expugnamus, cui illi potius obediunt.

Incredulitas est originale peccatum.

quomodo saluemur.

Q V A R T V S.

Imperfecta charitas morituri secum fert neccessario magnum timorem, qui se solo satis est facere poenam purgatorij, & impedit introitum regni.

Cum de ijs rebus & de vniuerso statu animarum sanctarum post mortem, nihil habeat scriptura sancta, sicut nec de purgatorio, nihil possum adduce re p̄ isto articulo, quem

MARJ. LV THERI ASSERTIO

quem neq; asserui. Nunc autem assero & ipsam ex præcedētibus infero & probo. Cum enim Ioannes Apostolus vere dicat: Timor pœnam habet, & timorem non expellet nisi perfecta charitas, vt idem dicit, clarū arbitror hinc fieri, timorem esse in imperfecta charitate, quæ eum expellere nequit: Hoc autē vitium charitatis (sicut Aug. appellat) quid est aliud quam fomes & residuum originalis peccati, quod hominem priuauit a recta, secunda, & perfecta charitate dei. Quare verū est, imperfectā charitatem impedimēto esse ad introitū regni, ppter vitium quo imperfecta est. Et scio aduersarios nihil habere quod contradicāt, nisi suas opiniones sine vlla autoritate scripturæ.

Timor est in imperfecta charitate.

Quis ergo iam neget, timorem istum pœnā habēte, posse vere purgatoriū esse solum, cum non sit maior pœna spiritus nostri, quā fuga & pauor: nisi quis contra omnium sensum sapere velit. Et scriptura paucis locis ignē frequētissime autem pauorem tribuit dānatis & impijs vt psal. ij. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Et omnes fatent faciem iudicis Christi fortius torturam impios, quam ipsu ignē inferni. Iam cum ipsi met fateant, Animas nō ab igne, sed in igne pati, quam possunt aliā pœnā dare, quam fugā & horrorem: Sed secure ipsi sic opinantur de rebus, quarū nihil vnquā gustauerunt & cognouerunt, ideo prompte damnant aliena. Ego autē nitor vel vni autoritati Ioannis, qui timori pœnā, & timorē dat imperfectæ charitati. Si tantū & ipsi p sua sentētia adduxerint scripturæ, paratus ero doceri.

Timor aīe pœna magna.

Q V I N T V S.

Tres esse partes pœnitentiæ, Contritionem, Confessionem, Satisfactionem, non est fundatum in sacra scriptura: nec in antiquis sanctis doctoribus.

D dij Malitiose

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

fatiffactio
nem Cano
nū negauit

Maliciose hūc articulū cōgesserūt. Nō eni negauī cō
tritionē & cōfessionē, sicut tamen sonat articulus, & ipsi
videri me talia docuisse volunt, sed fatiffactionem negauī
qualem ipsi docēt, quod mihi nō erit difficile probare. O
stendāt si possunt, vbi in tota scripturavnus apex aut iota
scribatur pro peccato mortali vno debere fatiffieri septem
annis: dicā vbi p differētibus peccatis, differētes poenas sta
tuāt Christus & Apostoli: Nōne hæc oīa sunt postea in
uēta ab Episcopis: immo dent vnū ex antiquis patribus,
in quo legātur quadragenę, septenę & similia: vbi fecerit
libens reuocabo.

Arbitraria
fatiffactio,

Legimus sane multos a deo ppter pctū castigatos, vt
Dauid, Mosen, Aarō, Mariā, populū Israel, & aliquos eo
rū, quos Xps in Euāgelio curauit. Et. j. Cor. xj. Multi in
firmi inter vos & dormiūt multi. Sed hæc nō erat fatiffa
ctio quā isti docēt, scilicet remissibile p clauēs. Ita & mo
do multos punit deus p peccatis, quas poenas tamē Eccle
sia nō potest auferre p clauēs. Quare verū dixi arbitrariā
istā fatiffactionē, nec i scripturis nec patribus iueniri, in
ueniri aut poenā irremissibile a deo impositā, vt psalmo.
Lxxxviii. dicit. Visitabo in virga iniquitates eorū, & in ver
beribus hoim peccata eorum.

Culpalaxa
est fatiffa
ctio.

Dicent forte relictum arbitrio Ecclesię taxādam poe
nam p peccatis. Respondeo, hoc iā nō est scripturas, sed
ppriam sententiam afferre. Probetur. Quo loco Chris
tus hoc arbitriū reliquerit Ecclesię: tibi enim nō credo.
Nam vbi dicit. Quodcunq; ligaueris &c. magis ad culpā
quam ad fatiffactionem ptinet. Culpa enim ligari & sol
ui pprie dicitur, non confessio aut fatiffactio. Ita & illud
Quorum remisistis peccata, remittuntur eis Alioquin
dicere debuit. Quorum remisistis fatiffactiones remit
tuntur

MAR. LV THERI ASSERTIO.

remittuntur eis. Quare, diuinitus aut nulla est satisfactio, aut remitti humanitus non potest.

Hoc libens cōcesserim, quod Ecclesia mater, pio affectu præuētura manū dei, castigat filios suos satisfactionibus quibusdā, ne incurrāt flagella dei, sicut Niniuitæ operibus suis spontaneis præuenerunt iudiciū dei. Hæc poena quidē est arbitraria nō in totū vt illi volunt, sed tamen necessaria. At nostri indulgentiarij etiā cōtra Ecclesiam asserūt remitti penitus omnem satisfactionē, etiā a iusticia diuina requisitam, quod est erroneū & impiū. Nam aut nos aut homines aut deus punit peccata, quod illi per indulgētiās tollunt omnino. Cōtra hanc eorū fictam & falsam satisfactionem, quam & solam habent, ego pugnaui, quam ideo solum finxerūt, vt lucra sua auferent, & homines exhaurirent, fallerent ac perderent, cū si essent pij pastores, potius imponerēt pœnas, & Ecclesie exemplo præuenerent deū, sicut Moses eum præuenit occidēdo filios Israel, propter peccatū vituli aurei. Optimū autē fuerit, si nos ipsos puniremus, hoc autē facimus, quando ex toto corde vitā totā mutamus, hac enī pœnitētia & satisfactione deus cōtentus est, quantū probant scripturæ sanctæ, & præsertim Ioānes Baptista Luc. iij. Sic. j. Cor. xj. Si nos ipsos iudicauerimus, non utiq; iudicaremur a dño, cū autē iudicamur a dño, corripimur, vt nō cum hoc mūdo damnemur. Ecce pœna & correptio prorsus irremissibilis, quæ a deo imponitur & exigitur.

Vehementer autem odi & sublatum vellem hoc vocabulum satisfactio, quod non modo in scripturis non inuenitur, sed & piculosum habet sensum, quasi deo quisq; possit p vilo peccato satisfacere, cum gratis ille agnoscat omnia. Deinde occasio fuit, vt e salutaripœnitētiæ reme

Indulgentiarū oia remittunt.

imponēde sunt pœne potius quā indulgētiæ.

satisfactio nouum vocabulum

ARTICVLORVM DAMNATORVN

Nota

Disciplina
dñi irremi-
sibilis abho-
mine.

dio, nundinas facerēt. Vellem magis vt disciplina, castiga-
tio, visitatio, correptio, aut alio quopiā scripturę sanctę
vocabulo nominaretur, quo significaretur nō esse remis-
sibile, sicut reuera remissibilis nō est, disciplinā domini,
multo minus vēdibilis & cauponabilis aliquando credere-
tur, sicut hodie videmus fieri, cōficta ista noua satisfacti-
one, qua plenarie remittit: cū talis (vt dixi) esse nō possit,
nedum poenitētię tertia pars censerī debeat. Vnde in ser-
mone meo vernaculo insigniter adieci, non esse istas tres
partes poenitētię, vt ipsi morem habēt de eis loqui, sem-
per enim volui exceptam disciplinam domini, quam esse
negauī ab vllō remissibilem, sed tantum imponibilem,
ideo aliam necessario fore & nusquam descriptam, quam
illi satisfactionem docent, tota in manu Papę positam,
etiam inuīta iusticia diuina.

SEXTVS.

Contritio, quę paratur per discussionem, collectio-
nem & detestationem peccatorum, qua quis recogitat an-
nos suos in amaritudinę animę suę, ponderando pecca-
torum grauitatem, multitudinem, foeditatem, amissio-
nem æternę beatitudinis & acquisitionem æternę dam-
nationis: Hęc cōtritio facit hypocritam, immo magis pec-
catorem.

In charitate
dei fiat
contritio
vera

Quamuis hanc conclusionem etiam Cassianus doceat,
& sensus communis omnium ita in se experiat, vt su-
perfluum sit probari eam, tamen vt obstruatur os loquē-
tium iniqua, scripturas dei consulamus.

Primum hoc nemo negabit, Contritionem quātum
libet magnam: nisi fiat amore iusticię, & (vt ipsimet di-
cunt) in charitate dei, non est vera, sed simulata: Omnia
enim

MAR. LV THERI ASSERTIO.

enim quæ extra charitatē fiūt, nihil nisi vana & falsa sunt.
 (vt. j. Corinth. xiiij. docet Paulus) quia non fiunt ex toto
 corde, quod autem ex corde nō fit, iam hypocrisis est. Si
 aut dicit Christus Matthei. xv. Cor eorum lōge est a me
 At contritio per peccatorum collectionem parata, sine a-
 more dei & iusticiæ, hoc est, sine corde conerit, de hac em̄
 locutus sum, quare necessario sequitur, vt faciat hypocri-
 tam, qui nec volēter nec amanter coneritur in corde suo
 Ego enim hypocritam aliter diffinire nō possum, quam
 eum qui id quod facit, non ex animo & sincero corde fa-
 cit. Animum autem talem & cor, non dat natura, nec col-
 lectio peccatorum, sed sola charitas spiritus.

hypocrisis

hypocritæ
diffinitio.

Quod si dixerint se loqui de cōtritione in charitate fa-
 cta, iam articulus nihil ad me. Non enim vnquam sic do-
 cui, immo quia vt meum damnat, de contritione natura
 li & impia extra fidem, loqui eos oportet, quam esse hy-
 pocritam, satis iam ex dictis constare puto Aut opinantur
 hic forte, mediam & naturalem suam Theologiam, q̄ il-
 la collectio licet extra charitatem facta sit, non tamen sit
 ficta, quia præparat ad gratiam proxime, dum facit homo
 quod est in se. Verum, de ista impietate inferius suo loco
 Ego enim peccatum assero quicquid ante gratiā fit in ho-
 mine, tantum abest vt præparet ad gratiam.

Pām ē qd
fit i ho-
mine ante
gratiam.

Secundo, de altera parte, quod ea contritio faciat magis
 peccatorem, latius dicendum, quo & prior pars maxime
 nititur. Hic Apostolū inuoco, qui dicit Ro. v. per legem
 abundare peccatū, & Gal. iij. Per legem augeri transgres-
 siones. Et. j. Corinth. xv. Virtus peccati, lex. Quibus ver-
 bis prorsus naturalē illam Theologiam euacuat, quæ inter
 odiū & gratificatē amorem, medium fingit naturalē
 amorem

Cōtra ven-
talem the-
ologiam

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

amorem legis, qui contritionem istam paret. Si enim hic amor stat & per ipsum non augetur peccatum, mēdax est Paulus, qui generali sentētia dicit, legem esse auctricem & virtutē p̄cti, ita, vt e solo Christo p̄deat victoria eius. Ergo faciat quicquid potest natura ante gratiā, auget peccatū, quia nō potest nō odisse legē: At hoc odiū est peccatū, immo augmētū peccati, cū nō solū peccet cōtra legē, sed odiat nō licere peccare, phibēte, scilicet, lege: Ita fit, vt irritāte lege, & concupiscentia & peccatū magis placeat, & lex magis ac magis displiceat, cū ergo collectio peccatorū extra gratiā, nō nisi legē sibi pr̄stituat, ad quam peccata sua confert, impossibile est licet metu poene vel spe premij fortiter cōtra simulet) vt nō magis odiat legē quā peccata, & magis diligat peccata quam iusticiā legis.

Et quid faciat impius extra gratiā, cum superius articulo primo docuerimus, quāto sudore iusti & sancti viri condelectentur legi dei, & resistent legi membrorum repugnantī & captiuanti: si illi coguntur, non modo odisse, sed & repugnare legi dei & captiuari, quid facient impij, in quibus ista pugna spiritus nondum est? Quid faciat caro vbi spiritus non est: pr̄sente spiritu pugnat contra legem dei, & tu dicis, q̄ absente spiritu pugnat pro lege dei. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: & tu docebis solam carnem, nullo repugnāte spiritu facturā pro spiritu, Quid potest insanius dici & fingi: Malae cupiditati tribuitur, vt faciat opus contra quod ipsa eadem summis viribus pugnat, dum pr̄sens est bona cupiditas. Credo hęc factura fidem, per legem nō nisi augeri peccatum, id est, odio haberi iusticiā, & amari peccatum, idq; toto pōdere & summis viribus, vbi natura sola fuerit extra gratiā, cum in gratia summis viribus pugnet cō

Natura auget p̄ctm.

Nagis legē audit quā p̄ctm.

Error manifestus scilicet: corum

MA R. LV THER I A S S E R T I O

gnet contra legem: Simul credo pateat, nō modo hypocrī
tā, sed & magis peccatorem fieri, collectorem illū contri
tionis ex peccatorum & legis intuitu.

Quin eat quisq; i cor suū, & nō mētiatur sibi ip̄i, ref
pōdeatq; mihi, An nō cor suū ita iueniat, vt mallet nullā
legē esse: an nō odiat poenā peccatorū ee: an nō sētiat sibi
placere voluptatē, gloriā, opes, sciētias: &c Quis ē q; his
nō afficiatur: At affectus nōnevellet non esse prohibita:

Experiētia
piorū atte
statur.

Quod si quis simulet se nō multum ista curare, fateatur
saltē ex parte illis affici. Si nō fatetur, non credo ei pr̄sus
cū oēs sancti id querātur de seipsis, & has repugnantes le
ges mēbrorū assidue accusent. Quidergo, cōtra pprium
sensum & vitalē pulsum expientie, fingimus amorē natu
ralē legis, & odiū peccati, quo pparet hō ad gr̄am, cū ista
sint nō in corde nata, sed natātia sicut spuma & p vim ex
torta, sub q; bus alitur eo fcedius & maius odiū legis, quo
fortius simulat odiū peccati. Horū certe impiorū est illa
violēta cōsciētia, quā Paul⁹ cauterifatā vocat, ad Timot. j.

Cauterifa
ta cōsciētia

Vnde ergo sentio & doceo perniciosum esse genus do
cendi, quo, intuitu poenarū, premiorum, peccatorū, docē
tur poenitere. His eīm doctrinis coercentur quidē ab ope
re, & cauterifatā violētā tamq; formant sibi consciētia fe
bonum ppositū, & maiore malo occultū illū affectum cō
temptae legis & amati peccati, nunq̄ itelligunt, nec obser
uant, immo ijs studijs occultant, contenti satisfecisse istis
impijs dogmatibus operum, quibus tamen si libere loqui
concedas, statim dicent, se non ex animo poenitere, & nisi
lex infernusq; esset, toto impetu malle explere mala sua,
presertim tētati. Quādo ergo rectius sane docerent, istū
affectum capitalē, pessimum, occultum, agnoscere, & do
nec ab amore legis inciperēt poenitere, sese hypocritas, e

Nota.

Ec se sci

ARTICVLORVM DAMNATORVM

se scirent, & nihil de hypocrisi tali presumeret, immo super ea magis quam super peccatis, quorum intuitu fictum istum dolorem coegerunt, dolerent.

Indurari fecus virgeatur ad poenitentiam quam pijs.

Poenitentia quomodo docenda.

Notatum dignum.

Proverbia hominum verissima.

Admitto sane, crassos illos & induratos impios, qui nondum conscientias habent, terroribus illis, sicut seruos indomitos, virgeri ad poenitentiam, sicut Magistratus gladio coercet sceleratos. Sed ubi conscientie sunt, ibi certe instituendae sunt, ut a Christo primum incipiant, & in misericordiam eius credentes vitam mutent. Tum enim primum poenitentia vera incipit quando ex amore fluit, sicut & ipsi dicunt. Tunc non amore commodi, nec timore poenae, sed affectu solius iustitiae peccata colligent & ponderabunt, ut haec fusius in sermone de poenitentia dixi. Quando enim de poenitentia docemus, eam docere debemus, qua fiat Christiani ex corde poenitentes, quod non facimus nisi fidem doceamus omnino primo eos qui peccata sua sentiunt, ne praeventa stulta operum opinione incipiant salutem a seipsis operantibus & currentibus, & non a miserere deo. Aliud enim est genus docendi induratos illos, ferreas ceruices & aereas frontes, ab externis saltem peccatis coercere, etiam si corde inuito, & coerceri odiente, peiores in semetipsis fiant, minus tamen nocebunt alijs.

SEPTIMVS.

Verissimum est enim proverbum, & omni doctrina de contritionibus hucusque data, praestantius, quo dicitur. Optima poenitentia noua vita.

In omnibus hominum verbis, nihil verius est comibus pro uerbis, adeo ut & scriptura sancta saepius proverbia tanquam verissima citet. Quocirca mirum quod illis acciderit, ut contra omnium sensum & sententiam audeant damnare, & mea non sit ista sententia, unde & defendendam eam relinquo omnibus. Ego autem defendo quod addidi, quo ostendi, id pro uer-

MAR. LV THERI ASSERTIO.

bij cum scriptura conuenire, vbi Paulus Gala. vj. dicit, In Christo enim Iesu neq; circūcisio, neq; præputiū aliquid valet, sed noua creatura. Hanc sententiā debuerāt damnare, quo stabiliū puerbium, dum me voluerunt damnare. Plane enim hic apostolus docet, omnia vana esse, nisi si- mus noua creatura in Christo: At poenitētia, q̄ sine amo- re iusticiæ agitur, vetus adhuc est creatura, nō plus valēs q̄ circūcisio aut præputiū, Nā & Paulus cum cōuertetur luce subita circūfusus, eodem momento charitate indu- tus est, dicēs, Domine quid me vis facere: Hæc verba nō dicit poenitentia seruilis, quæ potius horret, & fugit a fa- cie domini, sicut Iudas Scarioth. Charitas sola dicit, Do- mine quid me vis facere!

Sis ergo certus, simul dum homo cōteritur, simul, et gratia infunditur, & in medio terrore diligit iusticiam si vere poenitet, sin autē nō simul diligit, non vere poenitet. Probauit enim sapius infusionē gratiæ fieri cum magna animi concussione, Sicut beata virgo ad ingressum angeli turbata est, & hac ipsa turbatione ad summū amorē virgi- nitatis impulsā est. Neq; em̄ vehemētius vnq̄ amauit vir- ginitatē, q̄ hac hora, in qua viri personā solitaria intuens, metuit violentiā castitatis. Ita peccator dū virtute dei cō- pungit & visitat p̄ gratiā, vehemēter cōcutitur, atq; hac ipsa concussioe ad odiū peccati & amorē iusticiæ rapitur. At qui suauel legis solius virtute poenitet, cōcutit̄ quidē sed fingit odiū peccati, quia stat sententiā, Virtus peccati, lex. Nollet em̄ sic cōcuti, multo magis ij fingūt, qui sine cōmotione solis cogitatiōibus frigidis peccata recogitāt.

OCTAVVS,

Nullō modo præsumas confiteri venialia peccata, sed nec omnia mortalia, quia impossibile est vt omnia

Ee. ij mortalia

Contitio
quid.

Et infusio-
ne gratiæ
cōcutitur a
nimus.

ARTICVLORVM DAMNATORVM

mortalia cognoscas, vnde in primitiua Ecclesia solū mani-
feste mortalia confitebantur.

de venialiu
cōfessione.

Velim doceri, quibus ratiōibus aut causis ista sint fal-
sa & dānanda, ego cogitare non possum, cur falsa esse arbi-
trentur. Dic mihi, vbi est præceptum de venialibus confi-
tendis sacerdoti: Nonne ipsimet dicunt oēs vnanimīter,
Venialia nō p̄tinere ad confessionē? Cur ergo sua pp̄ria
dānāt p̄pter me? Deinde cū fere peccemus sine intermis-
sione venialiter, quis erit finis & modus cōfitendī? An il-
lud e Decretis adducēt. c. Oīs vtriusq; sexus. vbi præcipit
cunctis fidelibus, vt semel in anno oīm suorū peccatorū
faciant confessionē? At quis p̄ oīa peccata etiā venialia
intelligit? Aut quo iure? qua scripturæ autoritate Papa p̄-
cipere potest, venialia ad confessionē p̄tinere? Vide er-
go mirabiles dānatores: de sola voluntate sua præsumētes
omniū omnibus, etiā suis ipsorum sententijs cōtradicere.

de cōfessio
ne mortali
um.

Iam impossibile esse, vt oīa mortalia cognoscas, euidē-
tissimū est ex psal. xviiij. Delicta quis intelligit? ab occul-
tis meis mūda me. Cur hūc p̄phetā non dānant ex cuius
ore mea verba fluunt & p̄dēt? q̄ & psal. septio titulū fe-
cīt, p̄ ignorantia sua, in quo nō nisi p̄ occulto & ignorato
sibi peccato p̄cañ. Idē rursus psal. cxlij. Nō intres in iudic-
ciū cū seruo tuo, quia nō iustificabit in cōspectu tuo oīs
viuens. Nec potest hic dici, delicta occulta esse venialia,
cū nō iustificari hoc ipsū sit mortale & dānabile. Si er-
go sancti habent mortalia peccata, quę ignorant, p̄pter q̄
dānarent, nisi humili & generali cōfessione p̄uenirēt mi-
sericordiā dei ignoscentē, q̄d nos audemus tribuere impijs
pœnitentibus ante gratiam, vt omnia possint cognoscere?

Nō iustifi-
cari mortali
e est.

O cæcitas deploranda. Nonne Christus p̄dixit impi-
os adeo cæcos esse, vt etiā occidendo apostolos arbitren-
tur

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

tur sese obsequium præstare deo? Et quomodo ij peccata sua mortalia cognoscent? Quomodo Paulus ea cognouit spirās cædis & minarum, cum tamen omnia faceret, quæ nosset & posset, adeo vt sine querela sese conuersatum testet in iudaismo? Quasi vero etiã nunc non videamus quosdã impēfissime bonis intēdere vitæ studijs, & tamē grauissime errare, & (sicut Paulus de Iudæis dicit) Zelū dei habent, sectādo iusticiā, & tamē iustitiā nō perueniēdo. Væ nobis, qui nobis de luce placemus, & has tenebras lucē appellamus, & homines securos facimus exti cto dei timore. Sancti gratia illuminati, ignorare sese cōfitentur delicta sua, & nos horū sciētiā tribuimus ijsq̄ sc̄ti nō sūt & ante gratiā pœnitēt, seu potius pœnitentiam fingunt.

studiosi bo
norū errāt
etiã & pecc
cāt.

Fuisse autē in primitiua Ecclesia solū manifeste mortalia confessionibus tractata, satis probant Epistolæ Pauli, patrū scripta, & historiæ, quas si Bulla tam impudēter damnare audet, suo Genio digna facit. Ego de his mortali-
bus locutus sum, quæ aut alijs: aut sibi manifesta sunt, vt satis in propositionibus & dictis meis patet, Bulla autem insidiosè loquitur, ac si de solis publicis, omnium sensu cognitis, fuerim locutus.

NONVS.

Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordiæ dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

Sed eant, quæso, bullares isti pœnitentes, & omnia pure cōfiteātur, nihilq; relinquāt ignoscēdū diuinæ misericordiæ, & respondeāt mihi, quādo sint pacē cōsciētię habituri, & qua via iudiciū dei sint euasuri: faciātq; David mendacē, vbi dicit. Non intres in iudiciū cum seruo tuo.

Ec iij Et

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

Confiteri
omnia im-
possibile.

Et iterū, Delicta quis intelligit: Currāt ipsi in iudiciū
& intelligant omnia sua delicta, vt soli sint veraces, nos li-
bēter cum Dauid mēdaces illis erimus, & non posse pure
oia intelligere, nec confiteri delicta constāter asseremus,
vt reliqua soli misericordiæ ignoscēda relinquamus, dicē-
tes: Ab occultis meis munda me dñe. Igitur hic articulus
euidenter seq uir ex præcedēti, & verbo Dauid, Delicta
quis intelligit: ideo nihil mouet, quicquid ipia ista Bulla
dānat de suo pprio cerebro: Ista est em carnificina cruen-
tissima, qua hactenus tot miseras cōsciētias torserūt, oim
& singulorū pctōrū discussiōibus & confessiōibus, cū p-
se non habeant ne iota quidē vllius scripturæ, tyrānide p-
pria hæc onera importabilia hominibus imponentes.

DECIMVS.

Peccata non sunt vlli remissa, nisi remittente sacerdo-
te credat sibi remitti, immo peccatū maneret, nisi remis-
sum crederet, Non enim sufficit remissio peccati & gra-
tiæ donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

Ex istius articuli dānatione sequit Prio, q̄ cōfessu-
rus nō debet credere, sese absolui, aut remitti sibi pctm̄,
ac p hoc licebit i faciē sacerdotis dicere absoluētis, Tu mē
tiris, nō absoluo a te, nec remittun̄ mihi peccata. Scđo,
q̄ Christus sit mētitus, vbi dixit, Quodcūq; solueris solu-
tū est, immo Christus hoc verbo hæreticus est, quia hæc
Bulla inelyta mādat, ne quis credat sese absolutū esse, dū
absoluitur in virtute verborū Christi. O furor iauditus.

Ego aut mea sic pbauī, Qz Christus Mariā Magda-
lenā absoluit pp̄tē fidē, sicut dicit, Fides tua te saluā fecit,
vade in pace, Et ad paralyticū anteq̄ eū absolueret, dixit:

Confide

MAR. LV THERI ASSERTIO.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Ita cum in omni
absolutione peccatoris proferatur sententia diuina, neces-
sario requiritur fides, quae credat huic sententiae, sine qua
frustranea est absolutio, & tota poenitentia. Presens autem
fides sola satis est ad iusticiam & pacem cordis, sicut enim
credimus, sic fiet nobis. Corde autem creditur ad iusticiam,
Roma. decimo. Nec fingere potuissim, nedum credere,
draconem infernalem tantae impudentiae esse in Ecclesia
dei, ut haec auderet sonare,

Fides ne-
cessaria.

V N D E C I M V S.

Nulla modo confidas te absolui propter tuam contri-
tionem, sed propter verbum Christi, Quodcumque solue-
ris. Hic inquam confide, si sacerdotis obtinueris absolu-
tionem, & crede fortiter te absolutum, & absolutus eris,
quicquid sit de contritione.

Vide quae so, ut hic nos Bulla doceat sup arenam aedifica-
re & abiecta fide, sup contritionem opus hominis plusquam sup ver-
bum dei confidere. Fluit autem hic articulus ex praecedente. Quia
verbum Christi, Quodcumque solueris, si deum exigit poenitentis
ut satis claret, cum sit verbum promissionis, ideo sine fide impleri
non potest. Et satis dictum est art. 1. quod sola fides iustificet & tol-
lat peccata, sicut Act. xv. dicit Petrus: Fide purificans corda
eorum. & Hierem. v. Domine oculi tui respiciunt fidem. Iam & psal.
xxiiij. docet, non propter vllum opus nostrum, nedum propter contri-
tionem remitti peccata, dicens: Propter nomen tuum Domine propiti-
beris peccato meo, multum est enim. Et Rom. v. Iustificati ergo
gratis per fidem pacem habemus. Ecce gratis & sola fide iustifi-
camur, & pacem, id est, remissionem peccatorum habemus.

Contritionem
sufficit.

Quare adhuc dico, Caue caue frater christianae: ne vnquam
super tua contritione confidas, non huic, sed fidei tuae pro-
miserit

misit deus remissionē peccatorū. Duo em̄ sunt verba dei: alterum est p̄ceptum, alterum p̄missio: p̄ceptum opera, p̄missio fidē exigit, nec est cogitabile, quomodo p̄missio impleri sine fide per opus quodcunq; possit.

DVODECIMVS.

Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio sed ioco absolueret, si tamen credat sese absolutum, verissime est absolutus.

Et hic fluit ex p̄cedentibus. Nam fides (vt dixi) exigitur in p̄missionis diuine verbo, quod, quocunq; modo audiatur, si fide suscipitur, iustificat. Et quid mirū, si ioco p̄latū & creditū iustificet, q̄n̄ apl's Philip. j. gaudeat & gloriatur, q̄ verbum dei p̄ inuidiā & contentionē p̄dicatur vtiq; q̄ credentes salui fiant p̄ verbum, etiā ab inuidis & acusatoribus, non nisi ad opprimēdum ip̄m annunciatum. A deo tota vis sita est, nō in ministro verbi, sed in corde audientis & credentis. Verum nostri adulescentes malunt remissionē peccatorū tribuere potestati ministrorum, vt in se cōfidamus. q̄ fidei, qua in dei verbum credamus, ideo vt se nobis idola faciant, & a deo viuo auertant, damnant fidem verbi dei, & suam statuunt potestatem.

Fides nō ē
sine contri-
tione.

Dixi autem, per impossibile, quia satis supradictum est fidem sine contentione esse non posse, cum gratia non infundatur nisi cum magna concussione animæ. Volui em̄ fidei virtutem declarare, & commendare q̄ sola faciat ad remissionem peccatorum, & iustificationem pacis. Quod dico, ne quis me putet contritionem seu turbationē illam cordis, in cognitione peccatorum suscitātam, negare. Volo eā, sed dico eam non operari iustificationē aut remissionē p̄ctōrū. Fides enim in verbum dei iustificat & purgat.

Tertius

MAR. LV THERI ASSERTIO
TERTIVS DECIMVS.

In sacramento poenitentiae ac remissione culpae non plus facit Papa, Episcopus, quam infimus sacerdos, immo ubi non est sacerdos, aequè tantum quilibet Christianus, etiam si mulier aut puer esset.

Cum ex praedictis pateat, quod non potestas ministri, sed fides poenitentis remissionem peccatorum operetur velim doceri ab istis Bullensibus, quomodo plus Papa faciat quam quilibet sacerdos, cum fidem ipse aequè non prestare possit ac quilibet sacerdos, nec alio verbo absoluat, quàm illo: Quodcumque solueris &c. quo omnis sacerdos absoluit. Si ergo idem verbum, eadem fides utrobique, quae est differentia illorum? At casus reservati hic Papae plus tribuunt. At illi hominum statutis inuenti, non Evangelico mandato positi sunt, nec ad remissionem culpae, sed ad remissionem poenitentiae tantum valent, ut patet: Poenitens enim ac credens iustus est, licet nondum satisfecerit reservatori casuum, hoc est, tyranno violento, conscientiarum, qui reservandi nullum ius unquam habuit.

Casus reservati papae.

Respondeant autem, aut Papa aliud sacramentum poenitentiae habeat quam tota Ecclesia? Si idem est ubique sacramentum & idem ab omnibus suscipitur & datur, quid praeter ceteris amplius facit in eo Papa? An forte & aliud baptismum & aliam missam habet quam omnes alij Christiani? Si ergo vna fides, vnum baptismum, vnus panis, vnus calix, vnus dominus in tota ecclesia, cur non vna poenitentia, vna remissionem peccatorum? An hoc solum sacramentum diversum & monstruosum diversitate aliud & aliud pro locorum & personarum diversitate habetur? Valeant impietate istae draconum antiquae voces.

Idem sacramentum nobis & papae

Quod autem absente sacerdote, etiam puer aut mulier,

Ff & qui

ARTICVLORVM DAMNATORVM

& quilibet Christianus absoluere potest, Mat. xviii. clare patet, vbi Christus oibus Christianis dicit, Quodcūq; solueritis super terram solutum erit in coelis. Hanc inuictam autoritatem non mihi subuertent. Qui enim baptizatus est, spiritum Christi habet, vbi autē spiritus Christi ibi omnium potestas & libertas.

QVARTVS DECIMVS.

Nullus debet sacerdoti respondere sese esse cōtritum nec sacerdos requirere.

Cōteri digne nō possumus.

Hoc ideo dixi, quia in iudicio dei hæc res cōsistit. Dicit enim Paulus. j. Cor. iij. Nihil mihi cōsciūsum, sed nō in hoc iustificatus sum. Et. x. Non qui seipm commēdat ille probatus est. Et supra dictū est: Delicta quis intelligit? Si ergo deberet hō respōdere se esse cōtritum, cogeretur ad hoc impossibile, vt delicta sua intelligeret, & seipm iustificaret ac p̄baret. Nunc autē in misericordia dei sitū est, quæ cōtritionem propter fidē acceptat, ignoscens vbi nō satis fuerit. Sic enim fides faciat, vt cōtritio, quæ de se nulla est satis, nec cōtritio quidē, pro cōtritione reputetur. Non enim cōtritio, sed fides reputatur ad iusticiam, Ro. iij. At isti seductores data opera volunt nos super nostrū opus ædificare, & ad mēdaciū cogere. Cū enim nemo sua peccata agnoscat, quomodo pōt sese vere cōtritum asserere. Immo cū in primo articulo dictū sit, oēs sc̄tōs adhuc in carne peccare & pctō seruire, tutius fuerit cū David dicere: Nō intres in iudiciū cum seruo tuo dñe, & confiteri se nō esse digne cōtritū ac p̄ hoc ip̄o gemere quod resistēte sibi lege peccati in membris, cōteri digne non possit, vt ad misericordiæ promissionem per fidem confugiat & hac ipsa fide impetret, quod cōtritione impetrare nō potest.

Fidē sacerdos exigat

Igitur fidē potius exigat sacerdos, & hanc asserat p̄cōnitens

nitens, dicendo: Ego credo. Fidem autem certissime sentire potest: in corde si eam habet, vt Augustinus dicit. Et Paulus. ij. Corinth. vlt. Vosmetipfos tentare si estis in fide. ipsi vos probate: An nō cognoscitis vosmet ipsos: quia Christus Iesus in vobis est, nisi forte reprobi sitis. Ecce scriptura docet fidem sentiri, & tamen negat omnia peccata intelligi, ac per hoc fidei tutius quam contritioni innitendum sit.

Fides sentit.

QVINTVSDECIMVS.

Magnus error est eorum, qui ad sacramentum eucharistiæ accedunt huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscii alicuius peccati mortalis, quod præmiserint orationes suas & preparatoria, omnes illi iudicium sibi manducant & bibunt: Sed si credant & confidant se gratiam sibi consecuturos, Hæc sola fides facit eos puros & dignos,

Hic Paulus stat pro me dicēs. Nihil mihi cōsciū sum sed non in hoc iustificatus sum, Ecce oīa reijcit, nisi fidē solam, de qua dicit Ro. iij. Iustificās eum qui est ex fide. Quare adhuc dico, si fidē excludas oīa q̄ facis deceptio- nes sunt & peccata, Ro. xiiij. Omne quod non est ex fide peccatum est. Cum enim in sacramēto quolibet sit verbū promissionis vt superius diximus, necessario sequit̄ qđ non opus vllū, sed fides exigit̄. Quanq̄ verū sit fidē non esse posse, sine sequētibus operibus. Verū impij illi nos operibus, tū ante fidē, tum sine fide magnificatis perdere volūt: hos tu lupos deuīta. Crede primū verbis sacramenti & hac fide purificatus, tū si libet prepara ora & fac que voles. Oportet enim accedētem ad deū credere, & sine fide impossibile est placere deo, Heb. xj. Et postulet in fide nihil hæsitans. Iacobi. j.

Fides non ē sine opis b⁹ sequētibus.

A RTICVLORVM DAMNATORVM
DECIMVS SEXTVS.

Consultum videtur, quod Ecclesia in cōmuni Cōcilio
statueret, laicos subvtraq; specie comunicādos, nec Boe
mi subvtraq; spe cōicātes sunt hæretici & schismatici.

Textuseuā
gelicus &
lōgeu^o vs^o
ecclesiae.

Hunc articulum reuocauī libro de captiuitate Baby
lonica, & iterū his scriptis reuoco & dico Boemos & Gre
cos in hac parte nec hæreticos, nec schismaticos, sed Chri
stianissimos & Euangelicissimos esse, quos & his verbis
oro & obtestor in domino, vt in ea sententia firmiter per
maneant, cum pro se habeant expressum textum Euāge
lij, & longeuum apud Græcos in hunc diem seruatum ca
tholicū vsum Ecclesiae dei, nec moueantur tyranni illius
Romani & Antichristi vastatoris impijs Decretis quibus
alterā partē sacramenti per vim abstulit ijs, quibus Chri
stus ipse donauit, qui cum sacerdotibus imperet vtranq;
speciem sumere, causatus vnum sacramentum esse vtran
q; speciem (id quod verū est) rursus laicis vnam prohibēs
iterum pro libidine causatus, mendacio sibi ipsi contrario
integrum sacramētum, vnam speciem esse, sic aliud sacra
mentum laicis, & aliud sacerdotibus partitur. sicut & pœ
nitentiæ sacramentum superius aliud Papæ & aliud to
tius Ecclesiae finxit.

Sacramen
tum idē sa
cerdotibus
& laicis.

Secūdo dico Hæreticos & Schismaticos esse Papam
& omnes qui Idolum hoc Romanum adorant (nisi forte
laicos & rudes excuset ignorātia, simplex fides & violen
ta huius Assur captiuitas) quia Euangelium Christi pla
ne extinguit & suum caput sequuntur, suumq; sensum
statuunt, aduersus Catholicam Ecclesiam dei, vt in multis
alijs, ita & in huius sacramenti vsu & sacerdotum cœliba
tu. Hi enī sūt hæretici & schismatici, qui terminos quos
patres

Qui hære
tici sint.

patres posuerunt, trāsgrediūtur, & a cōi catholice eccle-
sie ritu seipſos segregant, propriosq; ac nouos ritus, pro
mera libidine aduersus Euāgeliū excogitāt, id qđ facit &
fecit Romanus ille antichristus, nec veretur tamē ipudēs
& blasphemū os suū i cœlū ponere, & Græcā eccliam ar-
guere schismatis, qđ ipse & nullus alius cepit pri mus &
solus.

Consultū itaq; mihi nūc videt, vt nō mō p cōciliū sed
p quāq; diocesin, quilibet Episcopus, et iuſto Papa Xpm
securus i euāgelio, rursus vtrāq; speciē laicis daret. Quā
diū rogo sinimus nos illud i humanis istis figmētis & sta-
tutis? An ignoramus deo magis quā hoibus eē obediēdū?
Xps vtrāq; dat populo suo, & vicarius eius alterā auferet.

Qui sciē &
libēs alterā
eucharistie
partē omittit:
impius
est: christū
negat.

Consultum iterum volo, vt quilibet laicus, si speciē
alteram impetrare non potest, vi tyrannidis huius impe-
ditus, corde saltem toto optet, & gemat ad deum, quod no-
stris peccatis merentibus, digni facti sumus, quibus impij
aduersarij veritatis alteram partem sacramēti auferrent,
& nos nostro sacramento spoliarent. Nam hoc ego dico:
si quis sciens omittat, desiderare saltem, alteram etiā par-
tē sacramenti, licet neutra necessaria sit, cū fides sola hic
sufficiat, impiū eum esse & Christū ab eo negari. Nec
cauillis illorum moueatur, qui garrunt, sub pane omnia
accipi. Christus etiam sciebat sub pane omnia accipi, ni-
hilominus tamē vinum instituit, sciebat omnia sola fide
percipi, & tamē sacramēta ordinauit, Quo iure seruus do-
mini sui mutat ordinationes? Cur sacerdotes non etiam
omnia sub pane accipiunt? Nōne vnus panis & vnum cor-
pus sumus, omnes qui de vno pane & de vno calice partici-
pamus, vt Apostolus. j. Corint. x. docet apertissime? At
Papa laicos ab hoc vno corpore excludere conatur, dum

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

nō oēs de vno calice vult participare, resistēs tū Christo tum Paulo & vniuersæ Ecclesiæ dei, tū vt mysteriū iniquitatis suæ opere filius ille pditionis & homo peccati.

DECIMVS SEPTIMVS.

merita xpi Thesauri ecclesiæ vnde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi & sanctorum.

Indulgētię Hūc pbauit sic. Quia merita Christi sunt res viuę spirituales & sacræ, quæ iustificat cor. Qui em̄ manducat carnem meā & bibit sanguinem meum, viuēt in æternū. Verba & opera Christi omnibus sunt salutaria ad vitam, quicunq; ea apprehenderit, nec possunt nisi fide apprehendi, ideo nec vllus hominum habet ea in potestate sua, nisi solus ipse. Indulgētiæ autē sunt remissiones satisfactionis, quæ nihil faciūt ad iustificationem, ideo insignis est blasphemia, merita Christi in hoc sordidū opus mortis ponere. Præter hæc, nullis scripturis sua probant, sed sola impia illa extrauagante Cle. vj. ex opinionibus Thomæ insulsissimis & meris figmentis concepta.

Ad hæc merita Christi sunt necessaria & pcepta haberi, sicut & fides, sic. j. Cor. i. j. dicit, nobis Christū esse dei virtutē & dei sapiētiam, & Ro. v. nos in solo sanguine eius iustificari, & Ro. iij. ipsum positū in ppitiatoriū in sanguine suo. Sed indulgētię nec necessarię nec pceptę sūt, sicut nec idē habent, ideo nihil faciunt ad salutem prorsus.

merita xpi accipiunt varie. Quod vero dicūt, merita Christi accipi dupliciter, vno modo per modum satisfactionis, alio per modum iustificationis. Respondeo, Quid mihi & istis figmentis? scio merita Christi etiam accipi hodie per modum pecuniæ: Et in quo scelerum abusu nō prætextūtur hodie merita Christi? Hac fingendi libidine quiduis e quouis facere licebit

non

cebit, etiam deum ex ipso Satana, quod & faciunt atq; fecerunt impij isti indulgentiarij adultores.

DECIMVS OCTAVVS.

Indulgentiæ sunt pie fraudes fidelium & remissiones bonorum operum. Et sunt de numero eorum quæ licent, & non de numero eorum quæ expediunt.

Erravi fateor, ubi dixi, Indulgentias esse pias fraudes fidelium, sic enim a multis proverbio dici audieram, quos tunc imitabar. Reuoco ergo & dico, Indulgentias esse impijissimas sceleratissimorum pontificum fraudes & imposturas, quibus & res & animas fidelium fallunt et perdunt. Sed & hanc propositionem cum præcedente & quatuor sequentibus reuocaui libro de captiuitate Babylonica.

Indulgentiæ
quæ sunt.

Probauit enim superius satisfactionem aut nullam requiri a deo, aut profus irremissibilem esse ab homine quam requisierit, ideo indulgentias istas profus nihil esse. Sic enim Adæ & Heuæ omnibusq; nobis imposuit laborem & mortem, sic occidit & percussit multos in scriptura sancta, pro peccatis: Sic & psalmo. lxxxviij. dicit: Si peccauerint, visitabo in virga iniquitates eorum. Ideo merum figmentum est, quicquid de indulgentijs dictum & creditum est, non enim Papa potest hoc verbum dei tollere. Damnant ergo psalmum istum, tum credam indulgentias aliquid esse. Sed & Hebre. xij. docet Paulus, nos a deo patre disciplinari. & j. Corinth. xj. iudicari & corripi a domino ne damnemur. At sanctissimus ille vicarius dei in terris docet se posse tollere & remittere quæ deus imponit, tam pulchre conuenit cum principe & rege suo, sicut Belial cum Christo.

Si tamen

ARTICVLORV H. DAMNATORVM.

Satisfactio-
nes.

Si tamen aliquid essent indulgentiæ, quid aliud quàm remissiones bonorum operum essent? Nōne remittunt satisfactiones? Quid autem sunt satisfactiones, nisi bona opera, bonæq; passionis: vt etiam hac ratione pestilentio res fuerint indulgentiæ, si aliquid essent, quam nunc dum nihil sunt. Quæ fraus sceleratior, quam hominibus bona opera remittere, & licētiam dare pigritandi sub specie pietatis ad pecunias tantum exugendas?

Reuoco etiam quod dixi eas esse de numero eorū quæ licēt: Hoc enim verum esset, si aliquid essent, quia quod non est præceptum, nec consultum, prorsus nec expedit, nec necessarium est, sed mere licitum & arbitrarium, at tales essent indulgentiæ. Nūc autem dico eas esse de numero eorum quæ fallunt & perdūt, cū sint nihil nisi fraudes sceleratorum sanguisugarum populi dei.

DECIMVSNONVS.

Indulgentiæ his qui veraciter eas consequuntur non valent ad remissionem poenæ pro peccatis actualibus debitiæ apud diuinam iusticiam.

VICESIMVS.

Seducuntur credentes indulgētias esse salutes & ad fructum spiritus vtilis.

VICESIMVS PRIMVS.

Indulgentiæ necessariæ sunt solum publicis criminibus & proprie conceduntur duris solummodo & impatientibus.

VICESIMVS SECVNDVS.

Sex generibus hominum indulgentiæ, nec sunt necessariæ

MAR. LVTHERI ASSERTIO

farię nec ciuiles, videlicet mortuis seu morituris, infirmis legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt sed non publica, his qui meliora operantur

Has ppositiones, vt dixi, reuocauī antea, rogauīq; & adhuc rogo, oēs, tū bibliopolos, tū lectores, vt ea q̄ de indulgētis disputata & scripta a me sunt, exurant, nesciebā em̄ tum, cū ea laborarē, Papam esse Antichristum, qui his & similibus opationibus erroris, Satana imperāte, orbē p̄deret Christianū. Fixa est sententia diuina, psal. lxxxviij. Visitabo in virga iniquitates eorū, qua, indulgentię, q̄ virgam iniquitates visitantē impijssimē p̄sumūt remittere, funditus subuertunt, & nihil nisi inane nomē esse mōstrātur. Nec curāda hoim reproborum distinctio de cerebro suo conficta, de p̄cenis medicatiuis & satisfactorijs: Verba psalmi clare docēt, peccata & iniquitates virga visitari. Et nemo nisi insanus p̄t negare, virgam illā esse p̄cēnā pro peccatis inflictā, siue hanc satisfactionis, siue alterius negotij dixeris. Nō ergo credas, etiā si āgelus de cœlo aliud docuerit contra tā manifestā scripturā, nedū si Draco blasphemus de curia Romana aliud fremat. Non remittet homo, aut tollet visitationem huius virgæ.

Reuocatio
Lutheri.

VICESIMVSTERTIVS.

Excōicationes sunt tm̄ p̄cēę externe, nec priuant hominem cōmunibus spūalibus Ecclesię orationibus.

Hanc satis firmiter pbauī in sermone de excōicatione. etiā p̄ ipsorummet verba, vbi Papa dicit (li. vj. de sentē. ex com.) Medicinalem, & non mortālē, non eradicātem esse excommunicationē. At si priuaret spiritualis cōmuni bus bonis, certe mortalis esset, quia animā separaret a deo Ego aut̄ fortioribus nixus sum, quia i potestate hominis

Gg non

ARTICVLORVM DAMNATORVM

manifestif
fime veri-
tatis articu-
lus.

non est, vt quis credat vel non credat: Sola autem fides vel incredulitas copulat vel separat animā Ecclesiæ dei sicut Christus dicit Marcivlt. Qui crediderit saluus erit: q̄ nō crediderit cōdemnabitur. Nullus est fere articulorum: q̄ manifestioris sit veritatis, q̄ iste, vt ego non possim satis laudare diuinā p̄uidentia, quæ draconē istū antiquū cum Papa & rabidis papistis suis, sic excæcauit, vt in tam clarā veritatē etiam a seipsis statutā impingerēt, quæ vel vna cæcitate, totius huius Bullæ autoritatem nō modo mihi, sed toti orbi merito contemptam reddiderunt.

VICESIMVS QVARTVS.

Docendū sunt Christiani plus diligere excommunicationem quam timere.

Probat, quia ipse Papa dicit eam esse medicinalē nō mortalem, sed disciplinantem: Sed id quod medicinale & viuificans est, nemo debet timere, nisi ij qui hanc bullā cōposuerunt, furiosi scilicet, qui medicinam & vitam timere & non amare docent, immo amari damnant, & timere mandant. Neq; enim ipsos furiosos videas sic a communi sensu omnium rerum abhorre, vt vitalia & medicina līa timenda censeant. Verum digna Bulla suis autoribus. Quis non superbiat damnatus ab his perditis & miseris hominibus?

Superbus
Lutherus.

VICESIMVS QVINTVS.

Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi vicarius super omnes totius mūdi Ecclesias ab ipso Christo in beato Petro institutus.

Hunc facillime probo p̄ experientia. Nunq̄ em̄ fuit super oēs Ecclesias totius mundi Rom. pōtifex, sed neq; adhuc est, neq; vnq̄ in futurū erit, vt spero. Quid ergo necesse est, multis in hac re digladiari, cū ipse oim̄ sensus nobis

MAR. LVTHERI ASSERTIO

nobis ostēdat rei veritatē: Neq; em̄ sup eccl'ias Græciæ, Indiæ, Persid'is, Aegipti, & Africæ, vnq̄ fuit, neq; adhuc est qđ cū magna querela & dolore confitentur ipsimet, frustratā multīs studijs in hanc rem consumptis.

Sed dicēt, de iure nō de facto loquimur, & nō qđ faciāt, sed quid facere deberēt eccl'ie illę rebelles querim⁹. Respōdeo hoc p me facit. Si ei iure diuino institutus esset hic priatus esset sine dubio aliqñ impletus, cū nō p̄teat a lege dei vnū iota qđ nō impleat, et portis inferi non p̄ualētibus cōtrariū, & oīa quę deus p̄cepit, sunt ab aliqbus saltē impleta, & quę p̄missa sunt simpliciter & semp & vbiq; impleta. At primatus iste, ne vna quidē hora impletus est vnq;: Impossibile aut̄ fuisset eū nō impleri, si vel p̄ceptus vel p̄missus fuisset. Eligāt ergo qđ volunt, deus primatū Petri instituit ac p̄misit, & nūq̄ impleuit. Ergo mētitus est. Si nō mētitus est, nūq̄ instituit neq; p̄misit, Hanc ratiūculā neq; soluunt neq; soluēt vnq; oēs Papistæ in vnum cahos confusi.

P̄terea quid nō audeāt p̄sumere, qui primatum tribuunt Ro. episcopo, si non mouentur, insuperabili & a seipsis cōfesso argumēto: Q̄ oēs apostoli æquales fuerunt Petro & nullū eorū ipse elegit, fecit, cōfirmauit, misit, aut aliquid mādauit? Quid enī facerent si semel missum aliquē a Petro possent ostēdere, sicut nos ostēdimus Petrum ab alijs missum? Act. viij.

Miser ille homo Ro. Episcopus suam ecclesiam Ro manā neq; regit, neq; pascit, sed neq; potest. Deinde curiā suam omnium scelerum lernam etiam nutrit ac fouet & totius orbis ecclesias sibi arrogat ad regēdum, Immo nec suam personam regere iam a multis seculis potuit. Tā crassas tenebras temeritatis adhuc non palpamus.

Primatus
papæ & æ-
qualitas a-
postolorū,

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Et hæc figmētaverborū incōpositiffimaadhuc admitti mus, vere credentes eum vere pascere ac regere velle aut posse oēs ecclesias, qui suam proximā etiamvastat: Lupus in suo ouili, pastor erit in alienis?

Priatu pa
pe orbis ca
rere potest

Ecclesia
nūacepha
la.

Vnū hoc ego admiror, cur totus orbis hoc primatu ca rere nō possit: cuius opus & officiū nunq̄ sensī, necvnq̄ sentire potest: Quid enim principatus sine ope, imo cō trario ope: Si ecclesia stat sine illius ope& officio, etiā sine ipso primatu stabit, & sine dubio melius stabit, perinde ei est ac si nullus sit, cuius opus & officiū nullū est. Quid er go garrīūt miseri, papatū eē oportere, ad regē dā ecclīam vniuersalē, ne sit acephala: q̄n regitur ab illo: Nō est ace phala, q̄ capitis sui neq; motū neq; sensum, immo cōtra rium experitur: Væ maledictis illis figmentis quibus tot aīas fallunt & pdunt, dicētes, caput caput ecclesiae, cū nul lū sit capitis vspiā idiciū. Q̄z vere dixit Petrus (ij. Pe. ij) Et fictis verbis in auaritia de vobis negociabuntur.

Tamē quo magis pateat opatio Satane i errore isto, videamus q̄bus verborū fallacijs & figmētis eū primatū pbauerint. Primū adducunt illud Math. xvj. Tu es Pe trus, & sup hāc petrā ædificabo ecclīam meā, & portē in feri nō p̄ualebūt aduersus eā, & tibi dabo claues regni cœ lorum. Quodcunq; ligaueris sup terram &c.

Petra id ē
monarchia

Hic p̄ petrā itelligūt potestātē Petri, seu Pape monar chiā illā: sup quā ædificari volūt totā ecclīam, id est eccle siā subijci huic potestati. Hæc adulteratio & deprauatio huiusverbi Xpi: & ipiissima & itollerabilis est. Quod eui dēter mōstrabo i hūc modū: Xps dicit, q̄ portē iferi non sint p̄ualiturē vnq̄ aduersus hāc siue petrā, siue ecclīam sup petrā ædificatā (Nihil ei refert, siue aduersus petrā, siue aduersus ecclīam nō p̄ualere itelligātur, imo piculo
sius

sius est aduersus petrā q̄ aduersus ecclīam p̄ualere illas
cū ruēte petra, ecclīā sup̄ petrā sitā necesse quoq; sit rue
re, nō autē ecōtra) Cū aut̄ possit negare, Papā & oēm po
testatē eius sepius fuisse vna cū his q̄ sub eo ēt p̄tinacissī
me agūt sub p̄ctō & impietate pessīoq; abusu, ac p̄ hoc por
tas inferi horribiliter ī eos p̄ualuisse, eosq; occupauerint,
maxieq; ī hodiernā diē possideāt, cū hodie nō seruiat ea
potestas, nisi ad vastationē ecclīe, vt oīm sensus cognoscit
manifestū est petrā aliud quippiā significare, q̄ potestatē
illā portis inferi tā horribiliter subiectā & seruientem.

Porte infe
ri sepe p̄ua
luerunt ad
uersus p̄ti
fices Rho.

Quare impiā & intolerabilē blasphemīā esse dico p̄
petrā, qua solus X̄ps, id est verbum & fides eius insupe
rabilis significat̄ intelligere potestatē illā monarchicā Sa
tanæ seruā & officinā. Sola em̄ fides ī X̄pm̄ est, quē nul
lis inferi portis ad vllū p̄ctm̄ p̄t subuerti. Patet ergo q̄
ī signi blasphemīa multi p̄tīfices ī suis decretis petram
detorserint ad suā potētīā, & verbum edificare ad ecclīæ
externā subiectionē. Si enim ædificat̄ sup̄ petram q̄ Pa
pæ monarchicā colunt necesse est, vt portē inferi nihil ī
eos possint. Cum vero portæ inferi ī nullos hoīes plus
possint q̄ ī eos, qui religiosissime Papæ subiecti sunt
(sunt enim oīm, qđ videmus sceleratissimi & impiissimi
oīm demonum, & vitiorum serui) patet q̄ nihil minus po
testas illa sit q̄ petra ista, & illi nihil minus sint, q̄ ædifi
cati super hanc petram.

Petra x̄ps
est verbū &
fides eius ī
supabilis.

Adeste ergo huc, Papa & oēs Papistæ ī vnū conflate
studia vestra omnia ī vnum, si forte possitis hoc vinculū
dissoluere. Saltem hæc autoritas contra vos euicta, trium
phataq; est. Nōne hæc autoritas hæctenus fuit vestrū vni
cum præsidium. Nōne per omnia decreta iactata ceu ru
pes inuicta huius potestatis? Prorsus ī nullo alio verbo

In papistas

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

vobis credimus; donec hoc mēdacū & hāc blasphemīā dilueritis. Suspecti inq̄ eritis i oibus alijs semel dephēsi in tā crassa temeritate deprauādi verbi dei. Mitius sane errassetis, si petrā itellexissetis factū Petrū, quē aliquot S. patres fūdamētū eccliarū, sed ppter fidē eius, n̄ ppter potētīā externā dixerūt. Nō ei idē est, Sāctus Petrus ppter fidē verbi xp̄i & potestas Papæ sine fide & verbo superabilis p portas inferi. Qz si et aliquot patres i sententiā vestra habeatis frustra eos iactatis, Quia nos clarū eūā gelij sensū habemus merito oibus pferēdū. Atq; ne alienis virtutibus gloriē, Ioānis Hufs iniq̄ sime a vobis cōbusti, hęc est victoriā i hoc verbo Xpi, imo ipsius Xpi, ob quē ille exustus est, nō ei ex meo capite, sed ex illius libro de ecclia scripto, & a vobis dānato, hęc habeo.

Alterā quoq; afferūt autoritatē Ioā. vlt. Dixit Iesus Petro. Simon amas me: pasce oues meas &c. Hic volunt oēs oues Petro & Papæ cōmissas, iterū solita impietate verbū Xpi figmētis suis adulterantes. Christus ei amare & pascere exegit. Illi vero impudēter, contra os Christi dicunt non esse necessarium amorē pastori, cum potestas sit ferenda etiā si in malo sit vsu, & non amet. Deinde verbū pascere veneno suæ glosse exponunt pro eo quod est p̄sidere & superiorem esse. Et sic verbū xp̄i extinguunt & contrarium sensum sub eodem proponunt.

Dico ergo. Si potestas mala est ferēda, hoc nō docet a Xpo in hoc verbo. Hic non nisi amans Xpi Petrus requiritur, qui si amans Xpi non fuerit, nihil ad eum verbum istud. Quare sequetur, & Papam nō esse Papā si nō amat Xpm, & eū qui amat, etiā si nō Papa sit, esse Papā, si hoc verbo Papatus instituit. Amor inq̄ hic instituitur non potestas, quæ sine amore esse potest.

Notate pape
piste.

ioānes huf

Pascere .i.
superiorē
esse.

Secundo

MAR. LVTHERI ASSERTIO

Scdo, verbū pascere significat, nō p̄s̄idere, sed seruire, nō em̄ potestatis, sed seruitutis verbum est, licet & hīc suis tor̄siōibus, illusiōibus, & cōfusiōibus verborū, potestātē illā seruitutē faciāt. Verū cū pascere, sit Euangeliū Christi p̄dicare & tractare. Impossibile est vt papatū significet, cū aliud sit, esse papā, vt videmus, & aliud Euāgelij ministeriū, vt nō possint ambo, eodē verbo significari, nisi quomodo petra significauit illis papatū & fidē xp̄i.

Pascere aliter exponitur.

Ecclesia sine Papa.

Eademq; ratione concludit̄, toties Ecclesiā sine papatu esse, quoties papa nec amat nec pascit, id quod & verū est. Nam vbi non est verbū dei, ibi non potest esse ecclesia, cū per verbū pascatur, alatur, viuat & seruetur. Cū autē multis seculis Papa nec amauerit, nec pauerit, vbi mansit papatus & Ecclesia, p̄sertim cum Ecclesiā sine papatu, id est amore & pastu esse non posse tā fortiter asserant, verum ad has rationes oculos & aures claudunt, qui tñ si vicissimā partem huius roboris pro se haberent, cœlum & terram clamoribus replerent, cum nec sic vociferari desinant, cū nihil nisi mendaciā infirmissimā pro se habeant.

Reliquum est ergo, Vt sicut Aug. & ipsi met sentiūt hūc locū Ioānis, nihil ad monarchiā, sed ad ḡnalem oibus pastoribus ecclesiarū doctrinā p̄tinere. Et eā ecclesiam, quæ sub Paparegitur, quia sine amore & pastu verbi dei regitur nihil minus q̄ ecclesiam esse: & ipsum Papam nihil minus q̄ pastorem ecclesiæ dei esse, Sed Idolum aduersarium Christo & Euangelio eius. Vbi ergo nunc stabit fictitiū ipse primatus postq̄ duo hi loci, quibus nititur principaliter, prorsus contra eum facere conuincunt? Nō ego tantillum curo, q̄ longitudinem temporis, multitudinem & magnitudinem conspirantium, mihi obiectant, q̄ talibus argumentis mundus contra Apostolos

papa doli

quosq;

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

quoq; vsus fuerit, & tñ ob hoc veritatē Euangelij recentē a paucis & idiotis prædicatā redarguere non potuerunt.

VICESIMVS SEXTVS.

Verbum Christi ad Petrū, Quodcunq; solueris super terrā &c. extēditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

Prīmū nego ad solū Petrū hoc Christi verbū eē dictū, neq; ego hoc vnq; dixi. Interrogauit eīm oēs discipulos dicens, Quē vos me esse dicitis? Et Petrus omnium personarū respōdit. Tu es Christus. ita & in oīm persona accepit clauēs. Quare notandum, q̄ sanctitas sanctissimi domini Papæ hoc loco mentitur, sicut est moris eius atq; stili.

Q̄ autem potestas soluendi latior sit q̄ potestas ligandi, æque mentitur sanctissimus ille, non enim hoc poterit probare vllō modo. Quia sicut Christus dicit, Quodcunq; solueris, ita dicit. Quodcunq; ligaueris, vtrōq; eodē signo vniuersali vtens, quare parem esse vtranq; potestatem apertissima verba probant Christi, vt nihil moueant, quæ sanctissimus in contrarium blasphematur, nō enim ei credimus nuda dicenti multo minus contra apertam veritatem insanienti & blasphemanti.

VICESIMVS SEPTIMVS.

Certum est in manu Ecclesiæ aut Papæ prorsus non esse statuere articulos fidei, immo nec leges morum seu bonorum operum.

Probo hūc sic. i. Corin. iij. Fundamētum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est quod est Iesus Christus. Hic habes fundamentum ab apostolis positum ta omnis articulus fidei est pars huius fundamēti, quare poni alius articulus q̄ positus est nullus potest: Superedificari aut potest, vt idem dicit. Et ideo papa debet nobiscū
poni

Fundamē-
tū articulo-
rum. fidei.

MAR. LVTHERI ASSERTIO

poni & superedificari, non autē ponere, omnia enim credenda sunt in scripturis exposita plene.

Permitto tamē, quod Papa condat articulos sue fidei & suis fidelibus, quales sunt: Panem & vinum transsubstantiari in sacramento: Essentiam dei nec generare nec generari: Animam esse formam substantialem corporis humani: Se esse imperatorem mundi & regem coeli & deum terrenum. Animam esse imortalem. Et omnia illa infinita potentia in Romano sterquilinio Decretorum, vt qualis est eius fides, tale sit Euangelium, tales & fideles, talis & Ecclesia, & habeant similem labra lactucam, & dignum patella sit operculum.

Fides papistarum.

Nos vero, q̄ non Papani sed Christiani sumus, scim⁹ quod nihil est fidei & bonorū morū, qđ non abunde in literis sacris sit expositū, vt neq; ius, neq; locus sit alia statuendi vllis hoibus. Porro ceremonias potuit ecclesia ordinare, sed hę in arbitrio sunt oim fidelium, sicut dicit. j. Corinthe. vij. Empti estis precio, nolite fieri serui hominū. Et Collos. iij. Videte ne quis vos decipiat per inanem Philosophiā & fallaciā, scđm traditionem hoim, scđm elementa huius mundi, & non scđm Christum.

Fides & mores abūde ī sacris literis exposita sunt.

Concedo ergo Papam habere potestatem cōdendi leges, sicut Assur Nimbrot habuit vt esset robustus venator in terra, coram domino, vt extiguat libertatem Christianā. Probat hęc potestas per illud Christi Mat. xxiiij. Videte ne quis vos seducat, multi enim venient in nomine meo, dicentes, ego sum Christus, sed seducent multos. Et iterum. Cum videritis abominationem stātem in loco sancto, quę dicta est a Daniele Propheta, qui legit intelligat: Surgēt enim pseudo prophetæ & pseudo christi & seducent multos: Tunc si dixerint, ecce hic aut illic est

Cōtra certimonialium exaggeratores.

Gh Christus,

Christus, nolite credere dabunt enim signa & prodigia, vt in errorem ducant, si fieri potest, etiã electos: Ecce prædixi vobis. Et. j. Timot. iij. Spiritus manifeste dixit, quia in nouissimis temporibus discedant quidam a fide attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere & abstinere a cibis, quos deus creauit ad percipiendum cum grarum actione fidelibus & his qui cognouerunt veritatem.

Ecce non solum hic probatur potestas Papisticarũ doctrinam & legum, sed etiam admonitio nostri: vt ab ijs pseudo magistris caueamus, qui Cerimonijs hic & illic Christum ostentãtibz, nos a fide sincera alienant. Nam & Daniel. viij. prædixit Antichristum fore regem impudentem facie, hoc est (sicut Hebræus habet) potẽtem speciebus, pompis & cerimonijs externorum operum, extincto interim spiritu fidei, sicut videmus impletum, tot religionibus, ordinibus, collegijs, ritibus, vestibus, gestibus ædificijs statutis, regulis obseruãtjs, vt numerũ nominũ eorũ vix recites, quorum nullus euangelium curat donec irrita facta sint omnia mandata dei, præsertim princeps iusticiæ fides Christi propter traditiones has hominum impiorum. Et hæc quidem milites fecerunt. Et hæc regno antichristi conueniebant.

VICESIMVS OCTAVVS.

Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic vel sic sentiret nec etiam erraret. adhuc non est peccatum, aut hæresis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutẽ donec fuerit per concilium vniuersale alterum reprobatum, alterum approbatum.

Hæc

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

Hęc in indulgētijs dixi minus tūc rerū peritus, Stulte eni dixi, quare articulū dāno ipsemet, cū ei in eo quæ sitio de rebus nō necessarijs ad salutē versetur, non debui Papæ aut cōcilio tribuere tm̄ potestatis, vt e nō necessaria re necessariam facere possent: Sed sic debui dicere, sicut & nunc dico, Si Papa & conciliū sic desiperēt, vt in rebus nō necessarijs ad salutē determinādis tempus & studia pderēt habēdi & cōtēnēdi essent p fatuis & infanis, cum oibus suis determinationibus larualibus, cū tā multa sint necessaria ad salutē quæ sola tractari oporteat. Talis aut fatuitas est q̄ de indulgentijs, de primatu Pape, de transfubstātatiōe panis & infinitis alijs nugis ad rem nihil p̄tinētibus sæpius in concilijs determinauerūt. De quibus Paulus. j. ad Timoth. iij. Stultas autem & aniles fabulas deuīta.

Iterum re-
uocat

Laudo ergo egregiam Bullam istam, quæ Papæ & cōcilio tribuit negocium, rerum non necessariarum ad salutem, neq; enim digni sunt alio negotio, quam vt statuant, definiant, seruent aliena impertinentia, & non necessaria ad salutem. Quid enim illis & salutis? Sed E Bulla ipsa, vt proles imitetur parentes suos, fere non laborat nisi in articulis ad rem prorsus nihil pertinentibus. Cum ergo e non necessarijs necessaria faciant, & hæc neglectis interim fidei documentis, pro articulis obtrudant populo dei, non intelligimus adhuc, eos operante Satana, operationibus erroris Ecclesiam vastare. Quid enim potest esse nisi error, quod cum necessarium non sit, necessarium arbitrio hominum efficitur: vt hominum spem ædificē super arenam, vt credant necessarium: quod necessarium non est: O vos impiissimi animarum seductores quā scelerate illuditis populo dei.

Hh ij. Igitur

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Hōi nō tā-
topere & fo-
licredē dū.

Nota

Igit̄ siue Papa, siue pars, siue cōciliū sic aut sic sentiat nemini debet eē p̄iudiciū, sed habūdet quisq̄i sensu suo in eis rebus, quę necessarię nō sunt ad salutē. In libertate ei vocati sumus, vt nō sit necesse credere verū, qđ alius hō sentit vel dicit cōtēti eis credere, quę in scripturis docti sumus. Si vero Papa poterit vllō iota pbare, se habere ius cōdēdi etiā minimā legis literā, nedū articulos fi dei statuēdi libēter hęc reuocabo. Vsum & p̄sumptionē quibus hactenus p̄ualuit, nō curo scripturas sanctas quę ro, quādoquidē oīa q̄ in ecclīa fiunt, e scripturis sanctis autoritatē & exēplū habere debent. Sicut dicit Deut. iiii. Nō addetis ad verbū qđ loquor vobis, nec auferetis ex eo Et Zach. ij. Legē dei requirēt ex ore sacerdotis: quia angelus domini exercituum est.

VICESIMVS NONVS.

Via nobis facta est e neruādi autoritatē cōciliorum, & libere cōtradiciendi eorum gestis & iudicādi eorū decreta, & cōfidenter cōfitendi, quicquid verum vidēt, siue p̄batū siue reprobatum fuerit a quocunq; concilio.

Scriptura
fit iudex cō-
ciliorum.

Quā maligniter & insidiosē sanctissimus ille X̄p̄i v̄carius captat mea verba. Sicei ponit hūc articulum, ac si ego voluerim cōcilijs resisti p̄ cuius vis libidine. Ego ei docui cōcilijs dissentire & resistere: si quando cōtrariavel scripture vel sibi ipsis statuissent. Scripturam inq̄ volo iudicem esse conciliorum. Quod dixi p̄pter concilia illa nouissima, in quibus nihil definitum est iuxta scripturas sed oīa secundum mera hominū statuta & somnia, si qua optima statuta sunt, vt potius hominum cōciliabula, quā cōcilia ecclīę dicere possis. Nam quid Constantię statutum sit videbimus infra.

Quod si etiam nunc dicerē cuiusbet pro libidine lice

re Cōs

re concilijs resistere recte dicere, quia articulo precedenti confitetur sanctissimus vicarius dei se in concilijs determinare ea, quae non necessaria sunt ad salutem, eaque posse vertere in necessaria, ideo non resisti ei licebit. sed etiam sicut de lyrum aut morionem rideri a morionibus oportet, ut qui in rebus sacris tanta vel leuitate vel amentia etiam iocari & nugari tum audeat ipse, tum cogat alios.

Adduxi autem pro mea sententia Panor. de elect. c. Significasti. dicentem plus esse credere dum vni priuato fideli quam toti concilio, aut Papae si meliorem autoritatem vel rationem habeat. Cur hunc non dannaui sanctissimus christi vicarius? Quid in meis verbis odiose criminatur, quae aliunde pendet? si vni priuato plus credendum est quam concilio in aliquo casu, nonne autoritas conciliorum quoque subiecta est eidem priuato fideli? Sed finge Panor. hoc non dixisse, quid ad Paulum dicemus, qui Gal. j. dicit, Si angelus de caelo aliud euangelizauerit anathema sit: Vide hic sanctissime Papa, Paulus anathema iubet esse etiam si Angelus de caelo aliud docuerit, Et quanto magis anathema esse debet: si Papa de terra vel concilium de inferno aliud docuerint.

Idem. j. Corint. xiiij. Quod si sedenti reuelatum fuerit, prior taceat. Nonne & hic apostolus docenti & maiori obstruit os, vbi sedenti & inferiori aliquid fuerit reuelatum & plane maiorem subiicit minori. Quid ergo sibi arrogat Papa & concilium, contra haec scripturae sanctae exempla & documenta? Paulus etiam reprehendit Petrum Gal. ij. & Iacobus. xv. mutauit Petri sententiam. Nec ipsi apostoli in suo concilio quicquam statuerunt de sola praesumptione spiritus, sed pro scripturas suas probauerunt: At nos incomparabiliter minores statim ut nobis quicquam rectum visum fuerit concilij titulo in articulum fidei vertimus.

Panormita

Paulus.

Appli p scripturas sua p bauerunt.

Aliqui articuli Ioannis Hufs, condemnati in concilio Constantienſi. ſunt chriſtianiſſimi, veriſſimi. & euangelici, quos nec vniuerſalis eccleſia poſſet damnare.

Reuocat.

Erraui & hunc articulum reuocaui, & adhuc reuoco, i hoc quod dixi aliquos articulos Ioannis Hufs eſſe euangelicos. Quare nũc ſic dico, non aliquos ſed omnes articulos Ioannis Hufs Constantiæ eſſe damnatos ab Antichriſto & ſuis apoſtoliſ in ſynagoga illa Satanæ ex ſceleratiſſimis Sophiſtis congregata. Et in faciem tuã ſanctiſſime vicarie dei tibi libere dico, oĩa dãnata Ioannis Hufs eſſe euangelica & chriſtiana, tua aut̃ oĩa prorfus impia & diabólica. Ecce reuocationẽ quã tua bulla exigit. Quid vis amplius.

Cõciliũ cõ
ſtatiẽ.

Secundo nõ recte faciunt, qui me Huſſitam vocant. Nõ enim ille mecum ſentit, ſed ſi ille fuit hẽreticus, ego plus decies hẽreticus ſum, cum ille longe minora & pauciora dixerit, velut inchoãs lucem veritatis aperire. Hoc ideo dico, vt intelligat lector, quam ſcelerati & impij fuerint homicidæ illi Constantienſi concilio pontifices & phariſæi, qui illũ exuſſerunt. cũ ego me fatear chriſtianũ noſq; eorũ dãnationẽ agnoſcere. Niſi forte ideo pmiſſuſ eſt exuri, quia nõ parũ detulit Romano Idolo & ſuis Sataniſ ſtatutiſ operationibuſq; erroris: Conatus enim fuit vir ille & pius & doctus, id quod & ego in principio conabar. vt decretiſ Papaliſ veritatiſ opinio ſalua maneret. At iſſ ſaluſ, ipſm perire neceſſe erat, vna cũ chriſto & fide & veritate.

Lutherus
pluſq; huſſi
ſita.

Lutherus
chriſtian⁹
vult haberi

Igitur Ioãnes Huſſi nõ repugnare videſ, quo minus ſit Monarchia Papæ, hoc tantum agit impium põtificem non eſſe membrum eccleſiæ, multo minus Papam ferendum

dum tñ, sicut quēuis aliū tyrānum. Ego vero etiam si san-
ctus Petrus hodie presideret Romæ, negabo Roma. Epi-
scopum esse Papā. Papa enim res ficta est i mundo, neq;
fuit, neq; est, neq; erit, sed fingitur esse. Quare ipam se-
dē bestię nego, nihil moratus, sit ne bonus an malus q in
eo sedet. Sedes inquā, q̄ sit super oēs sedes, nulla est i Ec-
clesia sup terrā, iure diuino, sed oēs sunt æquales: Quia
vna fides, vnū baptisma, vnus Christus, vn⁹ p̄r, q̄ opatur
oia in oibus, qui est super oia, per oia & i oibus Ephe. iiii
Deide Decretales Papæ nō dico Apocriphas, sicut Vigle-
phus & Hufs dicere iactātur, sed ipias & Xpo aduersari-
as, solo spū Satanæ efflatas, qua cā & eas exussi cū fiducia

decretales

Fortassis & in hoc peccauit Ioānes Hufs, q̄ duodecim
cōcilia Euāgelica fecit, cum nō sit nisi vnicū virginītatis si-
ue coelibatus: In qua tñ re deceptus est, per impiā Thomę
& Thomistarum Theologā. Ita boni istiviri ea q̄ in Ioā-
ne Hufs optima sunt dānauerunt, q̄ vero nō bona, pbaue-
runt. Articulos enim Ioānis Hufs dānatos, oēs suscipio,
paratus defendere eos, p Christi grām, iuito illo res por-
teto, & abominatione, q̄ sedet in loco sancto. Verum oia
Ioannis Hufs & si ab illis probata, non admitto, vt dixi.

Concilia e-
uangelica

TRICESIMVS PRIMVS.

In omni opere bono iustus peccat.

Finitis tandē articulis illis nugalibus, in q̄ bus nec pie-
tas, nec eruditio doceri vel audiri potuit, sed de superbia &
abusu Romanæ abominationis, coacti sumus perdere ver-
ba, operas & tempus, reuertimur nunc ad res serias & sa-
lutare, nempe ad gratiam, liberum arbitrium peccatum,
de gloria hominum ad gloriā dei transeuntes, de quib⁹ re-
bus & primis articulis non nihil tractauimus.

Hunc

Hunc autem articulum ego in Galatis meis, deinde in resolutionibus, atq; aduersus doctrinales damnatores, & incēdiarios Louanieñ. tā copiose tractaui, præterea eū dē duo eruditiss. viri Theologi. D. Andreas Caristadius, & Io. Doliti⁹ aeditis libris sic declararunt, vt in aduersarijs incredulis nihil aliud videam, q̄ aures aspīdis surdæ & obturātis auditū suū, seu vt Apostolus ait, ad fabulas eos cōuersos, a veritate audito auerso. Quid illi admittēt, q̄ nubes has testimonioꝝ sanctoꝝ nō admittunt? Attamen in stādum est mādante eodem Paulo, oportune, importune, ob hoc ipsum quod sanam doctrinam nolūt sustinere.

Andreas
caristadius
Io. Doliti⁹

Oēs imūdi
vt mēstruū
iusticiæ no
bræ.

Quid ergo meum articulum damnant? damnent illud Esaïæ. lxiij. Et facti sumus immundi omnes nos, & quasi pannus, menstruata, vniuersæ iusticię nostræ. Et illud Eccle. vii. Nō est homo iustus in terra, qui fariat bonum & non peccet. Obsecro, qui vniuersas nostras iusticias immundas dicit, nonne omne opus bonum, peccato pollutum asserit? damnēt & illud psal. cxlij. Non intres in iudiciū cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Deus enim iustus iudex, bonum opus damnare non potest, cum autem hic dicat, non iustificari vllum viuentem etiam seruum dei, planum est, nullum opus bonum posse iustum iudiciū dei sustinere, quare nec plene bonum est.

Nullū op⁹
plene bonū

Cōcupiscit
spūs aduer
sus carnem

Et ad ea quę primis articulis diximus redeūdo, probauimus hominem sanctum, spiritu concupiscere aduersus carnem, & carne aduersus spiritum, esseq; per hæc duo cū Apostolo Paulo, seruum peccati scđm carnem, & seruum dei scđm mētem, ac per hoc persona ipsa iusti, partim est iusta, partim peccatrix. Si ergo omnis persona simul peccatrix est dum iusta est, quid euidentius sequi potest, q̄ vt opus

MAR. LVTHERI ASSERTIO

opus quoq; partim sit bonum, partim malū? cū Christus dicat & natura monstret, talē esse fructum, qualis est arbor, vitium arboris certe i fructu sentitur. Non em̄ bona opera faciunt iustū (vt sepe diximus) sed iustus facit bona opera, at talia faciat, necesse est, qualis est ip̄e, imperfect⁹ imperfecta, iustus iusta, malus mala. Si hæc ratio & autoritas, non mouet, nescio quid mouere possit.

Nō opa iustū sed iustus bona ope facit.

Forte dicent & admittēt, Iustū in ope bono deficere quidem, sed nō peccare. Verū superius abunde probauī, hūc defectum esse vere peccatū. Est em̄ ommissio illius præcepti. Diliges dñm deum ex toto corde tuo, ex oibus viribus tuis, ex tota aīa, cum autē caro resistat spū, clarū est q̄ vires carnis non diligāt deum, ac per hoc peccant in hoc præceptū. Si em̄ sic elabi volunt, per nomen defectus, ne peccatū cogantur admittere. Elabar & ego, & dicā adulterium, nō esse peccatū sed defectum. Quā em̄ ratione illud carnis concupiscere contra spiritū, non est peccatū, eadē & adulterari nō erit peccatum. Quā vt dixi propriū sit eorum inuentum, appellare defectum, quod scriptura peccatū appellat. Et, sicut ipsi fabulantur, suos defectus non esse contra legem, sed defectiones a lege, ita ego quoq; negabo adulterium esse contra legem, sed solum defectum a lege.

Defectus i ope peccatū est.

Et quid faciūt hi suis loquutionibus, nisi q̄ alijs quidē verbis, idem q̄ Pelagiani docēt? An referre putas, quibus verbis veritatem eludas & mendaciū statuas? Quid em̄ ex ea doctrina capit auditor, q̄ se post acceptam gratiam mundum esse, & iam gratia ad peccati vltioris purgationem nō egere: id quod propriissime pelagianū est, sed sub verbis catholicis, ppositum. Ita Christo nō habēt opus ad iusticiā, nisi in primo instātī cōtritionis, nisi q̄ pelagiani, nec ipso primo instanti, gratia indigere voluerunt.

Pelagiani

Cur nō damnant Grego. sup Ioh. ix. dicētem, Sāctus

Li vir, quia

ARTICVLORVM DAMNATORVM

vir, quia oē meritū virtutis nostræ vitū esse cōspicit, si ab interno arbitrio, districte iudicet. Ideo recte subiūgit: Si voluerit cōtēdere cū eo, nō poterit ei vnum respōdere p mille. Nōne articulū hunc meū hic Greg. euidenter docet Idē super illud eiusdē, Si habuero quippiā iustum, nō respōdebo, sed meum iudicē deprecabor: Vt em̄ (inqt) sepe diximus, oīs humana iusticia iusticia esse cōuincit, si districte iudicetur. Et Aug. li. ix. cōfess. Væ hoīm vitæ, quantū eūq; laudabili, si remota misericordia iudicetur. Vides ergo, o miser Sāctissime, quoz sentētias ipia tua Bulla dānariis: certū est cum his scripture & p̄m sentētijis pmanere, & te idolū abominatiōis, cum fiducia contēnere. Non ergo meus ille articul⁹, sed Esaie, Dauid, Salomonis, Pauli, Christi, Augustini, Gregorij, Inuētus est, cū quib⁹ dānari ab Antichristo isto, supba gloria est. Hac em̄ diaboli ca dānatiōe firmat opinio illa Papā esse Antixp̄m, & Rō. curiā sedē Satane, & abominationē desolatiōis eē i Babylone ista mystica. Ampli⁹ n̄ fallit specie veritatis, sicut haeten⁹ fecit, sed pdit se ip̄am aboinatio ista pcti & pditōis.

TRICESIMVS SECVNDVS.

Opus bonum optime factum, est veniale peccatum.

Hic manifeste sequitur ex priore, nisi q̄ addēdum est quod alibi copiosius dixi, hoc veniale peccatum nō natura sua, sed misericordia dei tale eē. Nō em̄ dixit Dauid: Nō premiabit, sed nō iustificabitur in cōspectu tuo oīs viuēs. Non iustificari, certe est dānari, ita oē opus iusti dānabile est, & pctm̄ mortale, si iudicio dei iudicetur. Et Aug. Nō dixit, Væ vitæ hoīm aliquo modo laudabili: sed Væ, quātūcunq; laudabili. Væ aut̄ istud, dānationē sonat, & quātūcunq; laudabilis vita, optimā vitā sonat. Et Greg. nō dixit: Iusticia humana cōuincitur ip̄fecta, sed iniusticia esse, si iudicio dei iudicet. Itē nō dixit, aliq̄d meritum nīm vitiosum

Augustin⁹

veniale ex
misericordia
dei; nō
natura.

vitiosum

vitiosū, sed oē meritū vitii esse, Quare his patrū & scripturę rupibus nixus reuoco vñ modero hūc articulū hoc mō. Opus bonū optie factū veniale pctm̄ est scđm misericordiā dei, sed mortale pctm̄ scđm iudiciū dei. Neque em̄ ego tā hereticē sū locutus sicut Greg. q̄ totū meritū non solū vitiosū, sed vitii eē asserit. Vide i quas polinodias me cogit antichristi Romāi rudissia ruditas & ipissima i pietas, qui cū sit hō pcti & filius pditiōis, satisfactorius his suis noibus conat nobis abscondere pctā nr̄a. & secū i pctis icrassare, & ad pditionē trahere. Quid est hō pcti nisi qui peccare docet qui pctā abscondit, & iusticiā iactat qui timorē dei extinguit & fiduciā opę erigit hoies sup bire & p̄sumere facit, misericordiā & iudiciū dei lōge a facie nostraponit. At hoc facit qui negat bonum opus esse peccatum ne homines in timore & humilitate ad misericordiam dei vnicū refugium confugiant. Væ illi.

TRICESIMVS TERTIVS.

Hæreticos comburi est contra voluntatem spiritus.

Primū ab expiētia totius ecclie p̄bo, q̄ ab initio sui vsq; huc nullū cōbussit hereticū, nec aliqñ cōburet. Mirū at̄ esset i tot seculis nō eē aliquos cōbustos si voluntas spūs hoc voluisset. At dicēt cōstañ. Ioā. Hufs & Hier. de Praga exusti sūt. Rñ deo ego de hereticis loquor. nā Io. hufs & Hier. viros catholico s cōbusserūt heretici ipi & apostate & antixpi discipuli. vt ex supius dictis patet. Quoꝝ exēplū & mlti alij homicidę imitati i diuersis locis factos xpi exusserunt & occiderunt, inter quos Hieronimus Sauanorola cum suis numerandus videtur.

Secundo ex scriptura Esa. ij. Conflabunt gladios suos i vomeres & lāceas suas in falces. Eiusdē. xj. non occident, & nō nocebūt in vniuerso mōte sancto meo & Christus aplis nihil prorsus armorum commisit nec aliā p̄cā im

Reuocat.

Hō p̄ci.

hereticinū
q̄ cōbusti
ab ecclesiaIoā. Hufs.
hieronim⁹Florētinus
hieronim⁹

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

Pæna here-
ticorū a cri-
sto lata & a
postolis.

posuit, q̄ vt haberet̄ pro Ethnico, qui ecclīā non audiret.
Math. xviii. Et ap̄ls Tit. iij. Hereticū hoiem vitari docet
nō occidi iussit armis vel igne. & ad Corī. dicit. Oportet
hereses esse, vt qui p̄bati sunt manifesti fiant. Sed quid
hic dicit: dñe sanctissime. sanctitas vestra (Lu. ix.) vbi di-
scipuli volebant ignē de celo deducere, & ciuitatē p̄dere,
cōpescuit eos X̄ps dicēs. Nescitis cuius spūs filij sitis: nō
venit filius hoīs aīas p̄dere, sed saluare. Hoc est qd̄ & ego
dixi & dico x̄po magistro eos qui igne p̄sequuntur hoīes
nō esse boni sp̄itus filios. Cuius tunc mali sp̄itus, qui
erat homicida ab inītio.

gladīosp̄i
hæretici cō-
mīncendi.

X̄ps nō voluit vī & igne cogere hoīes ad fidē, dedit ob
id gladiū spūs: vt i hoc pugnarēt qui sui spūs filij sūt. At
gladiū spūs qd̄ est verbū dei. Dñs Papa cū suis papastris,
subtet scānū inter blattas & tineas posuerūt & rursū fa-
cti sunt robusti venatores, & Nimroddi in terra qui de-
nuo i deo Chaldeoꝝ, qui Vr seu ignis fuit, oīa que volūt
faciunt, ne quid Babylon nouissima discrepet a Babylone
prisca. Illa exussit patres x̄pi, illa exurit filios x̄pi, & vtri-
usq; idē deus Vr semp vrit & sc̄auit. Sed ipsi quoq; i suis
sacerrimis canonibus p̄hibēt clericis arma & clericū foro
seculari traditū volūt p̄ ecclīā efficacibus p̄cibus redimī a
morte. Verū his verbis ludūt i mortibus inocētū. Nā in-
terim Papa clericorū princeps cū oibus regibus cruētissi-
me belligerať, imo q̄ strages nō illius ip̄erio fiunt: Quan-
do nō iuocat brachiū sæculare & morte vtraq; terret mū-
dū. Et tñ interi clericus ip̄e primus nō fert arma, tū effi-
caciter orat p̄ occidēdis dū instat, ne mors eoꝝ differat i
oi orbis āgulo exquisitissime p̄quirant. O satā, o satā, o sa-
tā, v̄ tibi cū Papa & papistis tuis, q̄ tā ipudēter in rebus
tā serijs ecclēsiæ luditis, & aīas cū corpibus occiditis.

Strages p̄o-
tificum.

Trice

MAR. LV THERI ASSERTIO
TRICESIMVS QVARTVS.

Præliari aduersus Turcas est repugnare deo visitanti
iniquitates nostras per illos.

Et hunc p̄b duplici experiētia ifœlicitatis nostræ. Pri
or est q̄ hactenus nihil habuimus p̄sperum aduersus tur
cā, & vir es eius atq; ip̄erium. nostris bellis aucta sunt in
immesum. Vbi si deus nō esset cōtra nos & turcā nō ha
beret p̄ virga iniquitatis nostrę, lōge aliter fors cecidisset,
adhuc tñ obstinata cecitate opa dei nō agnosimus. Præ
ter hæc nō dedit nobis deus hactenus, nisi votū & iactātī
am belli in turcas suscipiēdi. Toties cōuētū est, toties cō
sultatum, toties p̄positū, & palpauimus vota nostra. ipe
rante deo irrita fieri, donec turcis in fabulā venerimus di
cētibus. Nos bullis & literis veniarum bellare.

Turcæ ip̄e
ritū nostris
armis auge
tur.

Altera vero ifœlicitas maioris dedecoris & ignomi
nię, q̄ tot iā ānis passi sumus nos de glubi p̄ ip̄ostores & le
gatos Romāos toties ad bellum turchicum, indulgētis &
facultatibus impudētissime venditis, pecuniā & substan
tiā nostrā deuorātes, quā vidimus nō solū nō venisse quo
mē daces illi & fallaces hoies, vēturā p̄miserunt, sed ēt in
turpissimas eorū libidines & pōpas p̄fusam. Verum hæc
mior q̄rela. Hoc demum oim atrocissimū & itollerabile
q̄ nos indulgētias negotio fallacissimo. Primum i aīa ceu
bruta pecora falsis p̄suasionibus occupauerunt & seduxe
runt ad vniuersam nostrā substantiā cōpilandā, donec eo
vētum sit, vt ne altare quidē sit reliquum, qđ nō seruiat
Romanę auaritię sp̄ nouis excogitatis ip̄onēdi artibus.

Indulgētię
frustra ven
ditę contra
turcam.

Sic in vīdictā iniquitatis nostrę dedit nobis deus eRo
mā, truculētiores, cruentiores, isaturabiliores turcas, q̄ il
li vnq̄ fieri possunt. Adhuc peiores hi turci nos insensa
tos, p̄stigijs suis incitant aduersus meliores turcas, tñ vt
interi oīa nostra cōfiscent sub belle turchico. Et i ijs oib̄

Turcæ Ro
mani;

ARTICVLORVM DAMNATORVM.

nō est aduersus furor dñi necdū itelligim⁹ manū dei p̄cū
tiētis nos i corpe & aia p̄ hos Romāos turchissios turcas.
Quid ergo dicā ego qñ hic video plus q̄ quadrigētos p̄-
phetas Baal suū Achab circūstare, & vt ascēdat i Ramoth
Galaad suis p̄phetijs aiare, & oīa p̄spera ei nūciare? For
te sicut Micheas. q̄ & ip̄e odiosus erat, quia nō p̄pheta-
bat nisi malū, dicā & ip̄e meo Achab. Ite p̄liamini cōtra
turcas vt resistatis virgē dei & cadatis sicut & ille cecidit.

Cōsiliū lu-
theri. p̄fide
& morib⁹.

Quāto rectius faceremus, si primū oīonibus, imo to-
tius vitę mutata rōne, deū ppiciū faceremus? Tū Idolo il-
li Romano, Cēsar & p̄ricipes modū ponerēt tyrānidis il-
lusionis, p̄ditionis aiaꝝ. Nā vt & ego p̄phetē semel licet
nō audiar qđ scio: Nisi Romāus pōtīfex redigat i ordi-
nē actū ē de oī re xp̄iana fugiat sicut xp̄s. docuit i mōtes
q̄ poterit aut vitā homicidīs Romāis cū fiduciā auferat in
mortē. Nihil nisi p̄ctm̄ & p̄ditionē papatus opari pōt.
Quid vis amplius? At quis rediget eum i ordinē? Xp̄s il-
lustratione aduētus sui & nō alius. Dñe quis credit audi-
tui nostro? Qui habet aures audiēdi audiat, & a bello tur-
chico absteineat, donec Papę nomē sub coelo valet Dixi.

TRICESIMVS QVINTVS

Nemo est certus se non semp̄ peccare mortaliter. p̄-
ter occultissimum superbix vicium.

Si ea q̄ dicta sunt in tricesimo primo & secundo intel-
ligimus vera esse, & hic articulus verus est. Si ei opus bo-
nū iusti p̄ctm̄ mortale ē si ad iudiciū dei referat q̄ to ma-
gis tota vita mortalis est: si misericordia non succurrerit?
Breuiter hic articulus nō ē meus, sed Iob. ix. Etiā si sim-
plex fuero hoc ipsū ignorabit anima mea. Et Greg. ibi-
dem super illo. Verebar oīa opera mea, sciens quoniam
non parcis delinquenti, dicit. Quia quę aperte egerim vi-
deo

MAR. LV THERI ASSERTIO

deo, sed quid intus latenter pertulerim ignoro. Idē Gregorius apertissime in fine moralium: Quis inter ista remanet salutis locus: qñ & mala nra pura mala sunt, & bona nostra, quę nos habere credimus, puta bona esse nequaquā possunt. Quid dicis Gregori: pura bona nō solum non sunt, sed nec esse possunt: Dāna, mi Papa, dāna hos sanctos viros, Iob & Gregoriū. Adde hie ea q̄ dicta sunt. Dauid: Nō iustificabitur in cōspectu tuo oīs viuens. Vt & te damnet dñs Iesus prope diem. Tu doces introire in cōspectū dei superbos, & qui sese damnatione dignos nō esse iactitant coram eo, quem columnę cęli tremunt, & sub quo curuatur qui portāt orbem, cum Dauid nō sustineat iudiciū eius. Et Aug. Væ, omnium hoim vitę laudabilissimę denunciet, hoc est, optimam vitam damnatiōe dignam facit coram deo. Si enim digna non est alicuius vita, tali dānatione, poterit sese coram deo sistere, & gloriari i vitę suę dignitate. Sed væ abominationi istī abominatissimę, quanto impetu nos rapit in peccatum & perditionem!

quos bulla dānauerit.

Reuoco ergo hūc articulū, & modero in hūc modū: ne mo nō certissimus eē debet, se sc̄per mortaliter peccare, si sua vita ad iudiciū dei iudiciū iustissimū cōparetur, tā iniusta em̄ eius vita necessario est, q̄ iustū est iudiciū dei, coram quo stare ipsa non pōt, at ipsū est iustissimū, quare vita eius est iniustissima, soliusq; misericordię velamento seruāda. Vt stet Paulus Rom̄. iij. Vt obstruatur oē os, & obnoxius fiat mūdus deo. Et. xj. conclusit omnia sub incredulitate, vt omnium misereatur.

reuo catio.

TRICESIMVS SEXTVS

Liberum arbitrium post peccatum, res est de solo titulo, & dum facit quod in se est, peccat mortaliter.

Infelix liberū arbitriū: iustus i bono ope peccat mortaliter

Liberū arbi
trū nihil.

taliter, vt vidim⁹: Etiā iactatur ante iustitiā aliquid esse & posse. O dānatores miserī. Est autē articulus nixus, primo in verbo Aug. de Spi. & lit. c. iiii. Liberū arbi. sine gratia nō valet, nisi ad peccādū. Rogo, q̄ est ista libertas, q̄ non nisi in alterā partē potest, eāq; peiorē: Est hoc esse liberū, nō posse nisi peccare: Sed Augustino nō credā. Scripturas audiamus. Christus dicit Ioā. xv. Sinē me nihil potestis facere. Quid est hoc, nihil, qđ sine Christo facit liberū arbitriū? Præparat se, inquit, ad gratiā, per opa moraliter bona. Sed ea Christus hic facit, nihil ergo p̄ nihil se præparat. Mira præparatio quæ per nihil fit.

Nihil quid
fit.

Verū quid illud nihil sit, ipse sequēter exponit, dicēs. Si quis i me nō māserit, mitteſ foras sicut palmes & arescit & colligunt eū & in ignē mittunt, & ardet. Obsecro: q̄ est tua frons meretricia, sanctissime Vicarie Christi, qua sic audes dño tuo contradicere. Tu dicis qđ lib. arbi. possit se parare vt intret ad gratiā. Cōtra, Christus dicit, qđ mittat foras vt lōgior fiat a gratia. Q̄ pulchre cōcordat tua Bulla cū Euāgelio. Christū ergo audiamus, qđ palmitēs excisi ponit, quinq; p̄ditiois gradus, quibus ostēdit eum se nō modo nō posse ad bonū parare, sed necessario peiorē fieri. Primus est, qđ foras mittit, ergo nō intromittit, datur in potestātē Satanæ, qđ nō pmittit eū conari ad bonū, qđ eū aliud foras mittere, pōt significare? Scđo arescit, hoc est quotidie peior fit, sibi relictus, ad hec sunt opa duo liberi arbitrij. s. peccare & pseuerare, auget cereq; in p̄ctis, foras mitti & arescere. Si ei aliud pōt lib. arb. xps certe mētitur

Palmitēs excisi quinq; gradus perditionis.

Tres sequētes p̄ene sunt: Colligūt, scilicet ad iudiciū vt cōuincatur cū alijs: Deinde data sentētia, in ignē mittūt æternū, vbi tandē non nisi ardet, id est, p̄cā luet æternā. Nihil ergo posse liberū arb. non est vt illi fingūt, nō meritorij opari, sed ē foris mitti & arescere. Palmes excisus non sese

MAR. LVTHERI ASSERTIO

non sese parat ad vitē, neq; enī pōt, sed lōgius fit avitē,
 & magis ac magis perit, ita & lib. arb. seu impius homo,
 Gen. vj. & viij. Sēsus & cūcta cogitatio cordis huma-
 ni ad malū prona sunt oī tpe. Obsecro qui cūctā cogita-
 tionē cordis malā facit, idq; oī tpe, quā relinq tbonā, que
 prepararet ad gratiā? An malū disponit ad bonū. Nec est
 qđ hāc autoritatē eludat quisq;, quasi cogitationē suā ma-
 lam, possit homo cohibere aliqñ. Quæ enī cogitatio hoc
 facit, aut patitur, vtraq; bona est, sed iter eas, quæ cūctę di-
 cūtur, nō numerabitur. Si vna bona in eo esse pōt, mentiſ
 Moses, qui cūctas malas esse affirmat. Insuper textū he-
 braū sic referre licet: Qm̄ quicq; d cupit & cogitat cor ho-
 minis, solū modo malum est, oī die, additur em̄ pticla ex-
 clusiva ad malū, quā nra trāslatio nō reddidit. Nec verbū
 cupit, reddidit, nec plene verbū cogitat seu cogitationē, ver-
 tit. Vult enī Moses, non modo ociosas & spōtaneas, sed
 etiam ingeniosas & eas, quibus homo de industria cogitat
 aliquid facere, atq; has etiam non nisi malas dicit, vt nihil
 faciant pelagianī isti, qui lib. arbi. tribuunt si studiosē la-
 bore, ad bonum aliquid valere.

Ad malū
 prona oī tpe
 hoīs cogi-
 tatio.

Iterum Gen. vj. Nō pmanebit spūs meus in hoīe, qđ
 caro est. Si hō caro est, quid pōt in bonū? An ignoramus
 opa carnis ppria (Gal. v.) quæ sunt fornicatio, imunditia
 lasciviā, irē, inuidiē, homicidia &c. Hæc ergo sunt, q̄ lib.
 arb. facit, dum facit qđ in se est, hæc aut oīa sunt mortalia
 Nā Ro. viij. dicit: Prudētia carnis mors est & inimica deo.
 Quō mors ad vitā? Quō inimicitia ad gratiā se disponet?
 Si em̄ spīritus in hoibus nō manet, mortui sunt corā deo
 Mortuus autē nō vitæ, sed mortis opa necessario faciet,
 op^o aut mortis advitā nō disponit. Fignēta ergo sunt oīa
 quæ de pparatiōe lib. arb. ad grām, tot lib. is tractata sunt

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Esaiás etiã dicit. xl. Suscepit de manu dñi duplicia, p
oibus peccatis suis. Quid hic dicēt: gratiã dicit a dño nō
dari nisi p pētis: scilicet pro malis: atq; id qđ dicit, oib², id
significat, quod nihil nisi peccata fecerit ate gratiam, seu
omnia opera eius peccata fuerint. Si aut de manu dñi cō
tingit suscipere gratiã, pro operibus congruis, quæ pecca
ta non sunt, falsum hic Esaiás dixit, & gratia dei viles cit,
vt quam non pœnitus indignis dedit, sicut Pelagiani do-
cuerunt, a quor² sensu, nihil nisi solis verbis distamus. Si
quidē & nos mereri gratiã, licet nō de icō digno, prædica-
mus, qđ & ipsi cōcessissent, neq; em grã dei tam vilē hã-
buisent, vt ea digno merito donari dicerent.

gratia dat
a dño pro
pētis nō cū
gruis bonis
operibus.

Fœnum &
caro.

Idem Esaiás ibidē: Ois caro fœnū, & ois gloria eius si-
cut flos fœni: Exiccātū est fœnū & flos cecidit Quia spūs
dñi sufflauit in illud, verbum aut dñi manet in eternum.
Da fœnū & florē eius. Nōne caro, homo, seu lib. arbitriū
& quicqđ est hois: flos eius & gloria, nōne est virtus, sapi-
entia, iusticia, lib. arb. vnde possit gloriari, aliqđ esse & pos-
se? Qua ergo rōne fit, vt flante spiritu exicceat & cadat &
manente verbo pereat, Nōne spūs est gratia, qua tu dixisti
lib. arb. iuari & eius p̄parationē cōsummari? Cur ergo
hic exiccātū & cecidisse dicit qđ quid est, etiã optimū car-
nis? Nō dum vides spiritū & lib. arb. esse cōtraria? Siquidē
illo flate, hoc cadit, & nō manet cū verbo. Nō aut caderet
& periret si ad flatū spūs & verbū aptū & p̄paratum esset.

Hieremias quoq; .x.c. sic dicit: Scio dñe qm̄ nō est hois
via eius, nec viri est, vt dirigat gressus suos. Quid potuit
apertius dici? Si via sua & gressus sui nō sunt in potestate
hois, qūo via dei & gressus dei erūt in potestate eius? Via
enim hominis est ea quā ipsi vocant, naturalē virtutē faciē-
di quod est in se. Ecce hæc nō est in arbitrio hominis. seu
liberi.

lib. arbitrij. q̄ dergo lib. arbitriū est, nisi res de solo titulo

Quomodo potest sese ad bonū præparare, cum nec in potestate sit suas vias malas facere? Nā & mala opa in ipsijs deus opatur. Vt Pro. xi. dicit. Oia ppter semetipsū opa tus ē dñs, etiā impiū ad diē malum. Et Ro. j. Tradidit illos deus i reprobū sensū, vt faciāt q̄ nō cōueniunt. Et. xi.

Quē vult indurat, cuius vult miseretur. Sicut & Exo. xj. de Pharaone dicit, i hoc ipm excitauī te, vt ostēdā virtutē meā i te. Ideo ei est terribilis de⁹ i iudicijs & operib⁹ suis

Sic rursus Prouer. xvj. Hoīs est præparare cor, dñi autē est gubernare linguam. Hoc est, homo multa solet propo-

mere, cum tñ adeo nō sint in manu eius opera eius, vt nec verba in hoc ipsum habeat in potestate sua, coactus mira-

bili deī puidētia, & loqui, & facere aliter q̄ cogitauit: sicut in Balaam monstratū est. Num. xxiiij. Et psal. cxxiiij

Nō est sermo in lingua mea. Et clarius infra. Prouer. xvj. Cor hoīs cogitat viam suam, & dñs dirigit gressus suos.

Ecce nō sicut homo cogitat, via eius pcedit, sed sicut dñs ordinat. Ideo &. xxj. dicit. Sunt diuisiones aquarū, ita cor regis in manu dñi, quocūq; voluerit inclinabit illud. Vbi

ergo est lib. arbitrium? s̄gmentum est penitus.

Atq; si scriptura nō doceret hęc abūde ex omnibus historijs hęc veritatē disceremus, & vnus quisq; ex vita sua

ppria. Quis enim est, quæ oia quæ voluit effecit: immo quis id, quod cogitauit facere, non s̄pius alia statim cogitatioe mutauit, nesciēs quō mutarēt?

Quis audet negare se etiam in malis opibus, s̄pius coactū aliud facere q̄ cogitauit? At nō putas huius Bullæ autores in eo fuisse totis & summis liberi arbitrij viribus, vt p se cōtra Lutherū loquerent?

Et ecce, q̄ nō fuerit in eorū arbitrio, hęc cogitatio &

Quod volumus non
efficimus.

ARTICVLORVM DAMNATORVM

tatio & opatio, oia ei cōtra se, i caput suū opati sūt vt nū-
q̄ legeri qui se foedius abomiabiliusq; decorauerint & in
oēm turpitudinē, erroꝝ, heresum maliciæ, apertissime
tradiderit excæcati & ignorantes, a deo non est hō in ma-
nu sua, etiam mala operans & cogitans. Et vere Paulus
Ephē. j. dixit. Deus operatur oia in omnibus.

Perijt itaq; hic ēt ḡnālis illa influēta: qua garrūt eē i po-
testate n̄ra nātales opatiōes opari: Secus rē habere mon-
strat experiētia oīm. Et vide nos insensatos ipsā radicē o-
perum, nēpe vitā ipsā, q̄ caput est oīm operū scimus oēs
nullo momento esse in manu n̄ra, & audemus dicere ali-
quam cogitationē esse in manu n̄ra. Quid absurdus di-
ci pōt. Qui ergo vitā n̄ram in manu sua retinuit, motus
nostros & opera in manu n̄ra posuit? Absit. Vnde nō est
dubiū, Satana magistro, in eccl̄iam venisse hoc nomē lib.
ar. ad seducēdos hoīes a via dei i vias suas pprias Fratres
Ioseph, omnino cogitauerūt eū occidere, & ecce ipsa hæc
cogitatio, a deo non erat in eoꝝ arbitrio. vt etiā in contra-
rium mox oia cogitarēt, sicut dixit. Vos cogitastis de me
malum, sed deus vertit illud in bonum.

Nulla cogi-
tatio i ma-
nu nostra.

Reuocatio.

Habes miserande Papa quid hic oggannias? Vnde & hūc
articulū necesse est reuocare. male enī dixi, q̄ lib. arb. an-
te ḡram sit res de solo titulo, sed simpliciter debui dicere
lib. arb. est figmentum in rebus, seu titulus sine re: Quia
nulli est in manu sua, quippiā cogitare malū aut bonū, sed
oia (vt V iglephi articulus Cōstantiæ damnatus recte do-
cet) de necessitate absoluta eueniunt. Quod & Poeta vo-
luit, q̄n dixit, certa stant oia lege. Et X̄ps Math. vj. Foliū
arboris nō cadit in terrā sine voluntate patris vestri qui
in coelis est, & capilli capitis v̄ri oēs numerati sūt. Et Esa.
xli. eis insultat dicēs. Bñ quoq; aut male si potestis facite
Vnde

Oia de ne-
cessitate
absoluta
eueniunt.

MAR. LV THERI ASSERTIO

Vnde & ego hos lib. arbitrij, seu Baal pphetas exhortor cū Helia. Agite, estote viri facite qđ i vobis est, tētate saltē aliqñ, ad qđ docetis, pparate vos ad gratiā & obtinete quę vultis qñ quidē dicitis deū non negare qui cę si feceritis qđ lib. arb. pōt, vehementer turpe est, vt vestre doctrine nullū exēplum adducere, nullū opus vos ipsi p̄stare q̄atis, & solis verbis sapientes sitis. Vex pelagiū sub his studijs alunt, Quid ei refert si neges grām ex opibus n̄ris & doceas tñ p opa n̄ra dari: idem manet impietatis sensus, quo grā nō gratis, sed ob n̄ra opa donari credit. Neq; em̄ Pelagiani alia opa docuerunt, & fecerunt, ppter q̄ grām operari voluerunt, q̄ vos docetis & facitis. Eiusdem sunt lib. arb. opa eorundēq; mēbroꝝ, sed alia vos eis noīa & alia illi dederunt ieiuniū, oꝛo, elemosynę cędemerāt, sed vos cōgrua, illi condigna ad gratiam vocauerunt, vbiq; tamen idem Pelagius triumphator perseverauit.

Api oculos & noli maledicere lector.

Pelagiani.

Fallit hos miseris hoīes res humanarū icōstātia, seu (vt vocāt) cōtīgētia oculos ei suos stultos mergūt i res ipsas operaq; ꝛ, nec aliqñ eleuāt i cōspectū dei, vt res supra res i deo cognoscerēt. Nobis ei ad iferna spectātibus, res apparent arbitrarię & fortuite, sed ad supna spectātibus, oīa sunt necessaria. Quia nō sicut nos, sed sicut ille vult, ita viuimus, facimus, patimur oēs & oīa. Cessat lib. arb. erga deum, quod apparet erga nos & tpalia, illic ei, vt Iacobus ait, nō est trāsmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Hic vero oīa mutant & variant. Et nos stulti, diuicia estimamus scđm hęc temporalia, vt lib. arb. p̄sumamus deum p̄uenire & grām extorquere velut dormienti, quoties libi tū fuerit quasi ille mutari nobiscum possit, & velit quod aliqñ nō voluit, idq; nostro lib. arb. operāte & volente. O furor furorum omnium nouissimus.

Extoris rō

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Natura fi-
lij iræ.

Et Pau. Ephe. ij. dicit. Eramus & nos natura filij iræ: sicut & cæteri. Si oēs extra grām sunt filij iræ ex ipsa natura ergo & lib. arb. est filius iræ ex natura sua. Si ex natura sua Multo magis ex oibus operibus suis. Quid autem esse pōt natura filius iræ nisi q̄ oia que facit sunt mala: nō ad gratiam sed ad irā p̄parātia, imo irā merētia. Ite nunc Pelagiani, & opibus vris p̄parate vos ad grām, cum hic Paulus non nisi irā illis mereri oēs dicat. Mitius erat si solum dixisset. Eramus filij iræ sed addēs, natura certe totū, qđ sumus & facimus ex natura, non nisi meritum ire nequaquā gratiæ intelligi voluit. Vix breuiorē & aptiorē potētiorēq; i scripturis iuenias sententiā, aduersus libere arbitrium.

Iusti ēt certant. cū carne.

Et quid multis agimus? Ex supradictis abunde cognouimus etiā iustos magno certamine cōtra suā carnem laborare, vt faciant bonum resistitq; eis libere eorū arb. & prudentia carnis summis viribus cōcupiscens cōtra spm̄, odians ea quæ sunt spiritus & legis dei. Et quō possibile est, vt sine spiritu ex natura sua possit p̄ spiritu cōcupiscere, seu ad spm̄ se p̄parare, faciendo qđ est i se. In grā dū fuerit, natura eius talis est, vt cōtra grām indomitum pugnet, & extra grām talis esse poterit natura eius, vt spm̄ iuuet. Quid insanius fingi pōt? Esset enim hoc monstrum nouum si le huic, Si quis indomitam feram vinculis custoditam, domare nō possit, & tñ insanus iactet eam ante vincula & sine vinculis esse tā cicurem & mansuetam vt spōte se domet, seu vt domet laboret. Disistite, que so ab hac insaniam miserrimi Pelagiani, Si libere arb. in grā peccat, & insanit aduersus grām sicut cogimur omnes sentire & querunt apostolus & omnes sancti, certe contra omnem sensum est, vt extra gratiam pbum sit, & ad absentem separet: quam p̄sentem odit & p̄sequitur.

Necesse

Necesse est ergo mera signēta & hypocrites esse, que
cūq; & docentur & fiunt ante gratiā, pro grā impetranda
præueniri ei nos necesse est misericordia dei, vt velimus
Sicut & Augustinus contra epistolā Pelagi. dicit. Quod
nolentes deus cōuertit & reluctātes. Sicut in exēplo pau-
li monstrauit, quem tunc cōuertit, quādo erat summo ar-
dore persecutionis insanus & cōtrarius gratiæ. Et Petrus
non respexit dñm vt recordare ē verbi, qđ dixerat ei Iesus
Sed dñs respexit Petrum in media & maxīma illa nega-
tione, & sic recordatus verbi fleuit amare.

Videmus itaq; i huius articuli sententiā, q̄ fallax fue-
rit opatio erroris, magro satana. Cū ei negare nō possēt
nos p gratiā dei saluos fieri oportere, nec eludere possēt
hanc veritatem, alia via ingressa est impietas ad eludendū
fingens & si nostrum non sit saluare nos ipsos, nostrum
tamen esse, parari ad hoc vt saluemur, gratiā dei Que ro-
go manet gloria deo, si nos tantum possumus vt saluemur
per gratiā eius non habens, tantum tamen virtutis ha-
bet, vt gratiā habere quando voluerit possit? Quid re-
fert si dicas sine gratiā nos saluari cum Pelagianis, cū gra-
tiam dei iam ponas in arbitrio hominum? Videris mihi
peior esse Pelagio, dum gratiā dei necessariā in pote-
statem hominis ponis, quam ille penitus negauit necessa-
riā. Minus, inq̄, videtur impium, gratiā in totum ne-
gare, q̄ eam nostro studio & opere parari, ac velut in ma-
nu nrā reponere. Ec tñ hæc præualuit operatio erroris,
quia speciosa & placens naturæ liberoq; arbitrio, vt diffi-
cile sit eā cōfutare, præsertim apud rudes & crassos aios.

In cæteris aut articulis, de Papatu, Cōcilijs, indulgētijis
alijq; nō necessarijs nugis, ferenda est leuitas & stulticia

Opera āte
grām hipo-
crifes sunt.

Reluctāti-
bus etiā grā
dei datur.

Ad gratiā
nos paren
possumus.

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Papæ & suorū, sed in hoc articulo, qui omnium optimus & rerum nostrarum summa, est, dolendum ac fletum est miseris sic insanire. Tātum abest enim, vt Papa & sui discipuli mysteriū hoc gratiæ dei, vel vno iota intelligāt aut aliquādo agnoscant, vt ante casurū cœlum credam. Non stabit huius articuli veritas, cū Ecclesia Papæ, non magis q̄ cū Cristo Belial, & cū luce tenebræ. Papæ enim Ecclesia, nisi opa bona doceret ac venderet, aut sola gratia nos iustificari sincere doceret, neq; in hāc pompam creuisset neq; ad horā, si quo casu creuisset, stetit. Crucis est ei hęc Theologia, q̄ damnat, quicquid Papa probat, & martyres facit. Vnde & Ecclesia, finito martirū tempore, optima ac pene tota sui parte effloruit. Mox p̄ cruce successit voluptas, pro penuria, opulentia, pro ignominia, gloria donec ea quæ nunc Ecclesia vocatur, i p̄o mūdo vt sic dicam mūdānior & ipsa carne carnalior facta sit. Et ego nō habeo aliud cōtra, Papæ regnū robustius argumentū q̄ qđ sine cruce regnat. Prorsus nihil pati oibus aut abū dare & excellere studet, & nō ē fraudatū desiderio suo, habet qđ voluit, facta q; est meretrix ciuitas fidelis vereq; regnum veri illius Antichristi.

Verbosus i hac pte sui necessitate rei, q̄ nō mō p̄ hanc Bullā (qđ ne p̄lī qđ dē facio) sed p̄ oēs pene Scolasticos doctores oppressa & extincta ē, pl⁹.ccc.ānis. Nēo ei hic non cōtra grā p̄ grā scripsit, ita vt non sit res æque necessaria tractatu, quā & sæpius optauī, omīssis friuolis illis Papæ sibi nugis & negocijs q̄ nihil ad eccliam p̄tinēt nisi vt vastet, tractare. Sed lōgitudie t̄pis & magnitudie vsus opatio Satanae, sic ifedit, & errore isto sic hebetauit aios hominum, vt nullos videam qui idonei sint vt intelligāt, ne dum vt

Mysterium gratiæ multū ignoratēt Theologi .

Pro cruce voluptas successit

MAR. LVTHERI ASSERTIO,

dum vt nobiscum certēt, plena est hæc res: diuina scriptura, sed sic vastata p̄ n̄sum Nabuchodonosor, vt necliterarum facies & notitia reliqua sit. opusq; sit nobis quodam Esdra qui nouas literas inueniat, & denuo nobis Bibliam reparet, qđ spero nunc geri efflorescentibus in toto orbe linguis hæbraica & Græca. Amen.

TRICESIMVS SEPTIMVS.

Purgatoriū non potest probari ex sacra scriptura quę sit in Canone.

Satis ridicule Sophistę in hac re nugātur, adducētes illud psal. lxxvj. Trāsiuimus per ignē & aquā, & eduxisti nos in refrigeriū, nō enim tñ habent cerebri & solertię aut cogitātię, vt videāt si hoc de purgatorio dictū est, oēs martyres totāq; eccliam i purgatorium iuisse, cum in p̄sona martyrum & oium afflictōr; hæc dicant p̄ quibus ipsimet sciunt iniuriam esse orarare. Talibus ei autoritatibus stupida ista capita solent sua pbare solum vt nauseam & abominationē faciant pijs spiritibus. Tale & illud j. Corint. iij. Saluus ipse erit, quasi p̄ ignem, cū apostolus ibi de igne iudicij loquatur. Dicens diē dñi in igne reuelādū sicut & Theffaloniceñ. j. dicit Christū de cœlo reuelandum cum Angelis virtutis suę in flamma ignis vindictam sumentis de ijs, qui non crediderunt euāgelio. Si ergo his & similibus locis probatur. Purgatoriū vere ex scriptura pbabit̄ prorsus nullum esse purgatorium. Vnum locum habēt cap. ij. Macha. xij. vsitatum quē librum dixi sicut adhuc dico, nō esse i hac re vllius autoritatis: cū nihil simile, neq; in nouo: neq; in veteri testamento legat̄. Et quę necessitas est p̄ purgatorio sic tumultuari, nisi qđ Papistica ecclia lucro suo timet, qđ iestimabile trahit ex purgatorio: Suo quisq; periculo hic credat vel non credat, nō

ARTICVLORVM DAMNATORVM

Græca ecclesia nō ē heretica.

dat, nō est hæreticus si purgatorium nō credit, nec ideo christianus si credit, Græca enim ecclesia non credit manēs catholica, nec ei nocet, q̄ a Papistica ecclesia, oīm schismaticissima, criminat̄ & insimulatur schismatis, solū ob hoc, quia non sequitur suos nugaces a se reptos articulos fidei. Ego tamen & credo purgatoriū esse, & consulo, sua deoq; credendū sed neminē volo cogi. Sicut, si non credā Thomam Aquinatem esse sanctum, licet a Papa canonizatum non sum hæreticus, quando & ij non sunt hæretici, qui Thomam negant, licet a Papa approbatum & confirmatum in suis libris.

TRICESIMVS OCTAVVS.

Animæ in purgatorio non sunt securæ de sua salute, saltem omnes, nec probatum est vllis aut rationibus, aut scripturis, ipsas esse extra statū merendi aut augēdæ charitatis.

TRICESIMVS NONVS.

Anime in purgatorio peccāt sine intermissione q̄ diu querunt requiem & horrent poenas.

QVADRAGESIMVS

Animæ ex purgatorio liberatæ suffragijs viuentium minus beantur, q̄ si per se satisfecissent.

Dictū & factū pape p regula obtrudunt fidei.

Hos tres articulos disputavi, ptestatus me esse rerum istarum ignarum, nec adhuc pbatū aliquid inuentum, nisi q̄ illi dictum & factum ecclie, id est Pape & suoz somniatorz mihi p regula fidei obtrudūt, qđ contemno, cum ergo nihil certi, possim hic docere, satisq; disputaueri alias merito quiesco cōsulens oibus, vt ea que agunt cū aibus dūpino iudicio cōmendent, sciantq; Papam cum sua ecclesia multo minus de his rebus nosse, q̄ vllus de minimis fidelium christi, ideo suas bullas i hac re vere esse. Bullas immo

MAR. LVTHERI ASSERTIO.

immo minus q̄ bullas, cum nesciat miser, quid loquatur, aut de quibus affirmet. Bulle sunt bullæ.

Quadragesimus primus & ultimus.

Prælati ecclesiastici, & principes seculares non male facerent si omnes saccos mendicitatis delerent.

Quæ elegātiālis, & rhetoricalis, & artificialis, & pro- Saccos dele-
lere.

ptialis, vereq; Papalis cōclusio articulorū plane digna, quā sanctissimus vicarius dei pferat. Saccos mēdicatatis dele- re, dicitur per metaphorā, quia sacci sunt sicut tabulæ vel scripturæ aut picture quæ deleri possunt. Quid aut si sac- ci delerētur mēdicatatis, & mēdicitas & mēdici manerēt? forte p saccis inuenirēt vasa, & plaustra. Ego ne iota qdē Nemo mē
dicaret.

de p̄latis, aut principibus memini. Sed dixi me optare, nul- los esse ordines mēdicatium, ad quā plane nulla esset opus opa p̄latoꝝ aut principū, sed sola cuiuslibet christiani in- telligētia. Quare hāc veritatē suggesti s̄cētis. vicario dei Eccius pa
pe pacier?

nō nisi paraclētus ille Papæ Eccius q̄ tā raro mētitur, q̄ inuīte loq̄tur. Sed si dixissem tamē, Principes beneface- re si saccos mēdicatatis delerēt, in quā scripturā, in quē ar- Mēdicitas
odiosa sed
nō pauper
tas xp̄iana

ticulū fidei peccassem? Scilicet in vētrē Papæ & ecclesiæ Papalis & in regnū Satanae & antichristi. Quis est enim hō vel gētili, nedū christiano sensu p̄ditus, cui mendicitas etiā laicoꝝ, nedū sacerdotū, nō displiceat? Sed vale scelera abominatio: tā stulte simul & impie loqueris, vt i digna sis, p̄pter quā verba fiant, atq; hoc insigni articulo palam declaras, quo spiritu, totā excreueris hanc male dicam bul- lam dominus Iesus visitet te prope diem, illustratione ad- uentus sui. Amen.

FINIS.

The first part of the text is a list of names, possibly of authors or subjects, arranged in columns. The text is written in a cursive script and is largely illegible due to fading and the angle of the page. Some words are difficult to discern, but they appear to be names or titles.

PLATE XVIII

The bottom section of the page contains a few lines of text, which appear to be a title or a description of the plate's contents. The text is also in cursive and is partially obscured by the page's curvature.